

Ouders over de rugzak

Onderzoek naar ervaringen van ouders met
leerling gebonden financiering
en de toegankelijkheid
van het reguliere onderwijs

Onderzoek en tekst: M. Walraven en I. Andriessen,
Oberon, Onderzoeks- en adviesbureau voor onderwijs en welzijn
www.oberon-o-a.nl

Opdrachtgever: - Federatie van Ouderverenigingen (FvO)
Postbus 85276, 3508 AG Utrecht
T 030 2363767, utrecht@fvo.nl, www.fvo.nl
- Vereniging voor de geïntegreerde opvoeding van kinderen met
het syndroom van Down (VIM)
Rembrandtstraat 85, 6521 MD Nijmegen
vimmail@vim.online.nl, www.vim-online.nl

Projectleiding: Hillie Beumer (FvO)
Maria Hijman (VIM)

Mogelijk gemaakt door: - Het Nationaal Comité 2003
- De Nationale Collecte Verstandelijk Gehandicapten
- VSBfonds
- Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind
- Maurits van Kattendijke Stichting

ISBN: 90-74943-82-9

© Utrecht, september 2004

Oberon

**NATIONALE
COLLECTE**
verstandelijk
gehandicapten

 VSBfonds

Voorwoord

Voor u ligt het onderzoeksrapport 'Ouders over de rugzak', een gezamenlijke publicatie van VIM en FvO. In dit rapport wordt een beeld geschetst van de eerste ervaringen van ouders met leerlinggebonden financiering. Bij de introductie waren de verwachtingen hooggespannen. Maar levert een rugzak ook op wat ermee wordt beoogd? Kunnen ouders met een rugzak echt gemakkelijker kiezen tussen regulier of speciaal onderwijs? En hoe zijn de ervaringen van ouders met het indicatietraject?

Om meer inzicht te krijgen in mogelijkheden, knelpunten en oplossingsrichtingen hebben FvO en VIM eind 2003 de handen ineen geslagen. Gezamenlijk is een onderzoeksopzet geformuleerd en zijn extern middelen geworven. Onderzoeksbureau Oberon is ingeschakeld om het onderzoek uit te voeren. De resultaten liggen voor u.

Over het algemeen kan worden geconcludeerd dat we op de goede weg zitten. Echter de Regeling leerlinggebonden financiering levert nog niet voldoende op. Bij lezing van dit rapport wordt duidelijk dat het proces van indicatiestelling voor veel ouders nog verre van optimaal verloopt. Met name voor ouders van kinderen met het syndroom van Down is de situatie verslechterd. Ook is de toegankelijkheid van het reguliere onderwijs voor kinderen met een verstandelijke beperking nog voor verbetering vatbaar, vooral in het voortgezet onderwijs. In het rapport worden door ouders tal van oplossingsrichtingen genoemd, die wij onder de aandacht van de overheid zullen brengen. Versterking van de positie van ouders, verbetering van de informatievoorziening en begeleiding door de Regionale Expertisecentra (REC), een nadere beschouwing op de indicatiecriteria en expertiseontwikkeling binnen het reguliere onderwijs zijn belangrijke aandachtspunten die in de slotparagraaf worden geformuleerd.

Het gezamenlijke streven van VIM en FvO naar inclusief onderwijs maakt dat beide organisaties ook de komende maanden samen blijven optrekken. Daar waar u zich als ouders hard maakt voor regulier onderwijs voor uw zoon of dochter bij u in de buurt, doen wij dat voor u bij onderwijsorganisaties, ambtenaren, kabinet of politiek.

Graag willen wij alle ouders die hebben meegewerkt aan dit onderzoek hartelijk danken. Wij zijn onder de indruk van de hoeveelheid vragenlijsten die wij hebben ontvangen. Vaak met uitgebreide bijlagen, waarin uw ons deelgenoot hebt gemaakt van uw persoonlijke verhaal. Een aantal van deze verhalen wordt momenteel bijeengebracht in een aparte publicatie.

Een laatste woord van dank betreft uiteraard de fondsen. Zonder de financiële bijdrage van het Nationaal Comité 2003, de Nationale Collecte Verstandelijk Gehandicapten (NCVG), de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind (NSGK), het VSBfonds en de Maurits van Kattendijke Stichting, was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Auke Jelle Kingma
Voorzitter VIM

Rob Jerphanion
Voorzitter FvO

Inhoudsopgave

1	Inleiding	7
2	De onderzoeksgroep	9
3	Het indicatietraject	
3.1	Oordeel van ouders over het indicatietraject	11
3.2	Knelpunten en oplossingsrichtingen volgens ouders	15
4	De indicatiecriteria	17
4.1	Oordeel van ouders over de indicatiecriteria	17
4.2	Knelpunten en oplossingsrichtingen volgens ouders	21
5	Het zoeken naar een reguliere school	23
5.1	Oordeel van ouders over de toegankelijkheid van het regulier onderwijs	23
5.2	Knelpunten en oplossingsrichtingen volgens ouders	31
6	Conclusies en aandachtspunten	33
6.1	Conclusies	33
6.2	Aandachtspunten	35
bijlage 1	Repons per item	38
bijlage 2	Vragenlijst	40

1 Inleiding

Achtergrond

Vanaf 1 augustus 2003 is de Wet op de leerlinggebonden financiering (LGF) in werking getreden. Belangrijke doelen van deze wetgeving zijn een onafhankelijke indicatiestelling met landelijk geldende indicatiecriteria en daarnaast keuzevrijheid voor ouders wat betreft de keuze tussen speciaal en regulier onderwijs. Een onafhankelijke Commissie voor Indiciestelling (CvI) beoordeelt op basis van een aantal indicatiecriteria of een leerling in aanmerking komt voor speciaal onderwijs. Kinderen met een beperking die via de CvI een indicatie hebben gekregen, kunnen worden geplaatst in het speciaal onderwijs of gaan met leerlinggebonden financiering ('rugzakje') naar het regulier onderwijs.

Met de komst van het rugzakje wordt de vrijheid die ouders hebben om te kiezen tussen regulier en speciaal onderwijs vergroot. Ouders hebben het recht om een reguliere school te vragen hun kind te plaatsen. In principe moet iedere school open staan voor het bieden van onderwijs aan kinderen met een beperking. Er kunnen echter redenen zijn om een kind niet toe te laten. De scholen dienen deze afwijzing dan te beargumenteren.

Als gevolg van de nieuwe wetgeving krijgen de ouders ook meer zeggenschap over de inhoud van het onderwijsaanbod en dus over de aanwending van de financiële middelen. Een belangrijk middel hiertoe is het handelingsplan, een soort contract waarin ouders en school overeenkomen wat de school wil bereiken in het onderwijs en op welke manier. Een handelingsplan wordt zowel opgesteld voor kinderen in het speciaal onderwijs, als voor kinderen die met een rugzakje naar het regulier onderwijs gaan.

Waarom dit onderzoek?

Eind 2004 vindt in de Tweede Kamer een eerste evaluatie plaats van de Wet LGF. Het is van belang dat in deze evaluatie ook de ervaringen van ouders worden betrokken. De Federatie van Ouderverenigingen (FvO) en de Vereniging voor de geïntegreerde opvoeding van kinderen met het syndroom van Down (VIM) hebben daarom het initiatief genomen tot dit evaluatieonderzoek. Het onderzoek brengt de eerste ervaringen van ouders met de Wet LGF in kaart, evenals de toegankelijkheid van het reguliere onderwijs.

De FvO is een samenwerkingsverband van vijf ouderverenigingen (Helpende Handen, Dit Koningskind, Philadelphia, VOGG en WOI). Bij de VIM zijn naast ouders, ook scholen, peuterspeelzalen en kinderdagverblijven aangesloten. Het onderzoek richt zich met name op de ouders uit de eigen achterban en met name op ouders die kiezen voor regulier onderwijs voor hun kind. Daarnaast betreft het overgrote deel ouders van kinderen met een verstandelijke handicap. De onderzoeksgroep is daardoor geen representatieve weergave van ouders van kinderen met een handicap, maar geeft wel een goed beeld van de obstakels en succespunten die ouders tegenkomen bij het realiseren van de wens tot regulier onderwijs voor hun kind.

Onderzoeksvragen

In het onderzoek staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Wat zijn de ervaringen van ouders van kinderen met een handicap die met een leerlinggebonden budget willen deelnemen aan het regulier onderwijs?

Achtergrond

Waarom dit onderzoek?

Onderzoeksvragen

2. Hoe toegankelijk is het proces van indicatiestelling en het reguliere onderwijs voor kinderen met een handicap?
3. Lopen ouders tegen knelpunten aan en welke knelpunten zijn dat dan?
4. Wat zijn mogelijke oplossingsrichtingen die ouders voor het oplossen van deze knelpunten kiezen?

Bovenstaande onderzoeksvragen worden uitgewerkt voor:

- het indicatietraject
- de indicatiecriteria
- het zoeken van een reguliere school en de plaatsing op school

Onderzoeksopzet

De gegevens zijn in het voorjaar van 2004 verzameld door middel van een vragenlijst die zowel gesloten als open vragen bevat. Voorafgaand aan de verspreiding is de vragenlijst in conceptvorm voorgelegd aan een stuurgroep en bij een aantal ouders uitgetest.

Vervolgens hebben FvO en VIM de vragenlijst op verschillende manieren binnen het eigen (uitgebreide) netwerk uitgezet: via directe mailings, websites, via verschillende professionele en persoonlijke netwerken van medewerkers, berichtgeving in nieuwsbrieven en bladen, collega-organisaties, etc. De VIM heeft de vragenlijst via directe mailing verstuurd naar ongeveer 500 leden met een kind met het syndroom van Down.

Uiteindelijk hebben 175 ouders een vragenlijst ingevuld en geretourneerd (zie hoofdstuk 2 voor de kenmerken van de onderzoeksgroep). De verkregen gegevens zijn zowel kwalitatief als kwantitatief geanalyseerd. De uitkomsten zijn vervolgens in een expertmeeting besproken.

Leeswijzer

Deze rapportage geeft de ervaringen van ouders weer. Het zijn *hun meningen* over het indicatietraject en de indicatiecriteria en *hun ervaringen* met het zoeken en vinden van een reguliere school. Ook de ervaren knelpunten en oplossingsrichtingen die in het rapport genoemd worden zijn aangedragen door de ouders, evenals de citaten die verspreid in de tekst zijn opgenomen.

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 wordt de onderzoeksgroep nader beschreven, waarna in hoofdstuk 3 de ervaringen van ouders met het indicatietraject aan de orde komen. Vervolgens gaat hoofdstuk 4 in op de meningen van ouders over de gehanteerde indicatiecriteria. Hoofdstuk 5 besteedt uitgebreid aandacht aan de ervaringen van ouders met het kiezen voor en het zoeken naar een reguliere school. Het rapport eindigt met de belangrijkste conclusies en een aantal aandachtspunten.

In het rapport zijn twee bijlagen opgenomen. Bijlage 1 geeft per figuur of item het aantal ouders weer dat de betreffende vraag heeft ingevuld. De vragenlijst waarop het onderzoek is gebaseerd is integraal opgenomen in Bijlage 2.

Onderzoeksopzet

Leeswijzer

2 De onderzoeksgroep

De meeste ouders die aan het onderzoek hebben deelgenomen hebben een kind met een beperking in het regulier onderwijs (73%). Veruit het grootste deel van deze kinderen bezoekt het basisonderwijs (68%), een zeer klein gedeelte het reguliere voortgezet onderwijs (5%). De meeste kinderen bezoeken het reguliere onderwijs al vanaf de kleuterleeftijd.

Een groot deel van de ouders heeft een kind met het syndroom van Down (67%), daarnaast is ook meer in het algemeen genoemd dat kinderen een verstandelijke handicap hebben. Bij 15% van de ouders heeft het kind spraak- en taalmoeilijkheden en 7% geeft aan dat hun kind een lichamelijke handicap heeft. Een aantal ouders meldt dat hun kind een andere beperking heeft, zoals doof- of slechthorendheid (4 kinderen), blind- of slechthoortheid (4 kinderen), langdurige ziekte (1 kind), stoornis in het autistisch spectrum (2 kinderen) en psychiatrische problemen en/of ernstige gedragsproblemen (5 kinderen).

Ruim de helft van de ouders geeft aan dat hun kind één beperking heeft (62%). Een kwart van de ouders rapporteert dat hun kind twee beperkingen heeft (27%). Eén op de tien ouders heeft een kind met drie of meer beperkingen. Veruit de meeste respondenten doorlopen het indicatietraject bij een REC Cluster 3 (91%).

Aan ouders zijn aan het begin van de vragenlijst verschillende vragen gesteld met betrekking tot achtergrondkenmerken. Zo is gevraagd naar de ouderverenigingen waar zij lid van zijn, naar de provincie waarin zij wonen, naar de leeftijd van hun kind, wat voor type school het kind bezoekt, sinds wanneer het kind op deze school zit, wanneer ouders het indicatiebesluit van de Commissie voor Indicatiestelling (CvI) ontvangen hebben, en welke situatie omtrent de indicatie voor ouders van toepassing is.

In tabel 1 zijn deze achtergrondkenmerken in een overzicht weergegeven. In de eerste kolom staan de verschillende achtergrondkenmerken, met de verdeling van de respondenten over de verschillende categorieën in de daarop volgende kolommen. Niet alle kenmerken hebben evenveel antwoordcategorieën, waardoor sommige cellen in de tabel leeg zijn gebleven. Bij herkomst naar provincie is in eerste instantie een indeling gemaakt naar 4 categorieën (Noord, Oost, Zuid en Randstad), welke vervolgens weer zijn uitgesplitst naar de bijbehorende provincies.

Het getal in iedere cel geeft het percentage respondenten weer dat tot die categorie behoort. Waar de percentages horizontaal optellen tot boven de 100% is sprake van een kenmerk waar ouders meerdere mogelijkheden konden aankruisen (zoals bijvoorbeeld de ouderverenigingen waar ouders lid van zijn).

Tabel 1. Achtergrondkenmerken

Achtergrond Kenmerk	Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3	Categorie 4	Categorie 5	Categorie 6
Herkomst vragenlijst	VIM 76%	FvO 19%	e-mail 6%			
Lid oudervereniging	VIM 72%	Helpende Handen 3%	Dit Koningskind 5%	Philadelphia 7%	VOGG 31%	
Provincie	Noord Groningen: 3% Friesland: 5% Drenthe: 2%	Oost Overijssel: 9% Gelderland: 11% Flevoland: 2%	Randstad Utrecht: 7% N-Holland: 12% Z-Holland: 20%	Zuid Brabant: 24% Limburg: 2% Zeeland: 3%		
Leeftijd van het kind ¹	< 4 jaar 7%	4-6 jaar 21%	6-9 jaar 31%	9-12 jaar 20%	> 12 jaar 22%	
Schoolgaand huidige school	1992-1995 6%	1996-1998 19%	1999-2001 31%	2002-2004 44%		
Huidige onderwijs-situatie	Regulier bao 68%	Regulier v.o. 5%	Speciaal bao 6%	Speciaal (REC) 6%	Niet naar school 5%	Anders 10%
Situatie rond indicatie op het moment van afname van de vragenlijst	Positief en in regulier onderwijs 55%	Positief en zoekend regulier 5%	Indicatie traject loopt nog 27%	Definitief negatief besluit 0%	Anders 13%	
Cvl besluit ontvangen	Nee 34%	Ja 66%				
Onderwijs-situatie voor indicatie	Nog niet ingeschreven 8%	Regulier onderwijs zonder AB 13%	Regulier onderwijs met AB 59%	Speciaal onderwijs 6%	Dagbesteding 5%	Anders 8%

In totaal hebben we 175 vragenlijsten geanalyseerd. De in dit rapport gepresenteerde gegevens hebben niet altijd betrekking op alle 175 ouders: soms vulden ouders de vraag niet in. De gepresenteerde percentages hebben dan betrekking op een kleinere respondentengroep. Waar relevant zijn de aantallen van de groep waar de analyses betrekking op hebben weergegeven in Bijlage 1.

¹ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

3 Het indicatietraject

In dit hoofdstuk bespreken we de ervaringen die ouders hebben opgedaan bij het doorlopen van het indicatietraject. Aan bod komt de tevredenheid van ouders in het algemeen, specifiek ingekleurd met de belasting die het traject vormt voor ouders en kinderen, de organisatorische kant van het indicatietraject en de ondersteuning die ouders ontvangen hebben.

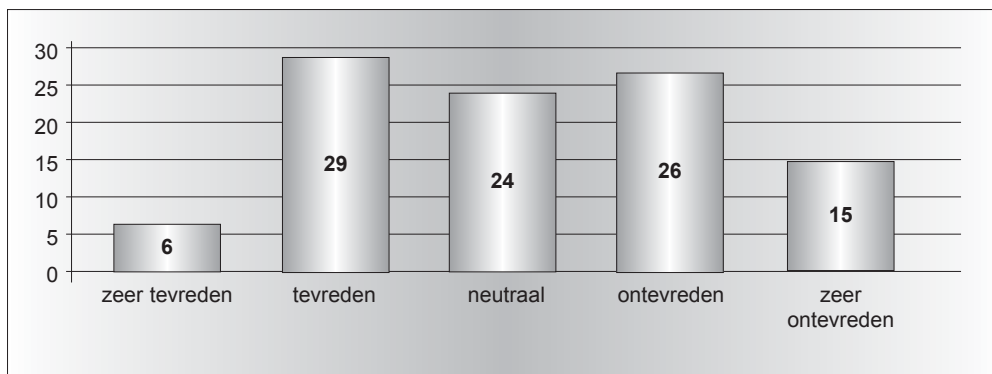
3.1 Oordeel van ouders over het indicatietraject

Algemene tevredenheid

In de vragenlijst is ouders de volgende stelling voorgelegd: "Ik ben over het algemeen tevreden over het indicatietraject". De meningen bleken zeer verdeeld (zie figuur 1). Het grootste deel van de ouders was (helemaal) niet tevreden (41%), een groot deel was (heel) tevreden (35%) en ongeveer een kwart van de ouders had een neutrale mening.

Tevredenheid

Figuur 1: Algemene tevredenheid met indicatietraject (% ouders)

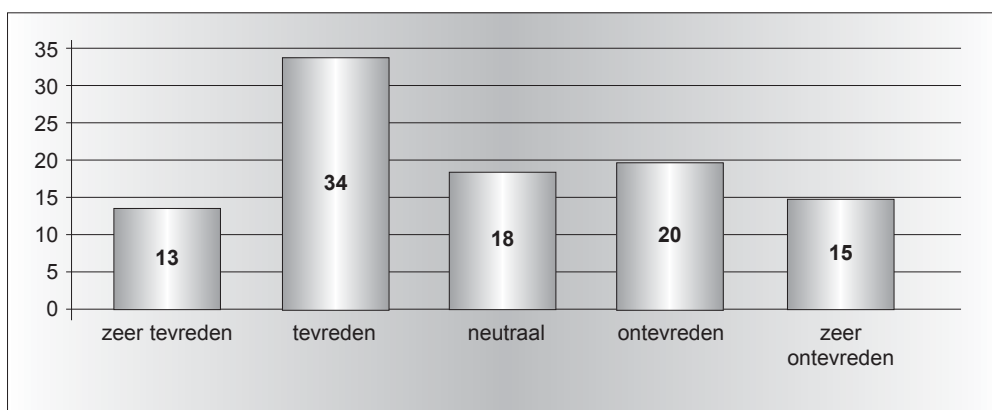

De tweedeling in ouders die tevreden zijn en ouders die ontevreden zijn, komt ook naar voren in hun mening over andere aspecten van het indicatietraject. Vier op de tien ouders vonden dat zij goed geïnformeerd waren over het indicatietraject en wat er van hen verwacht werd, terwijl 36% zich niet voldoende geïnformeerd vond. De onduidelijkheid die er bij vier op de tien ouders bestaat heeft deels te maken met de vele betrokken instanties waar ouders mee te maken hebben en waardoor zij soms het overzicht kwijt raken¹. Vier op de tien ouders vinden dat er te veel instanties betrokken zijn bij het indicatietraject om goed overzicht te houden. Anderzijds zeggen drie op de tien ouders dat zij nog wel hun weg weten te vinden tussen de verschillende instanties. Van de ouders geeft een kwart aan dat zij zich niet serieus genomen voelt. De helft van de ouders is het hier mee oneens en voelt zich wel serieus genomen. Bijna de helft van de ouders zegt tevens dat het Cvl zich geen goed beeld heeft kunnen vormen van hun kind, tegen een kwart van de ouders die dat wel vindt.

Belasting indicatietraject ouders

Om meer zicht te krijgen op de aspecten waar ouders wel en niet tevreden over zijn binnen het indicatietraject zijn verschillende vragen gesteld over de tijd en moeite die ouders in dit traject steken. In eerste instantie is aan ouders gevraagd wat zij vinden van de tijd die het indicatietraject in beslag neemt. Uit figuur 2 blijkt dat 35 % van de ouders daar ontevreden over is. Tegelijkertijd zegt echter bijna de helft van de ouders tevreden te zijn over de tijdsinvestering die het indicatietraject vraagt.

Figuur 2: Tevredenheid over tijdsinvestering (% ouders)

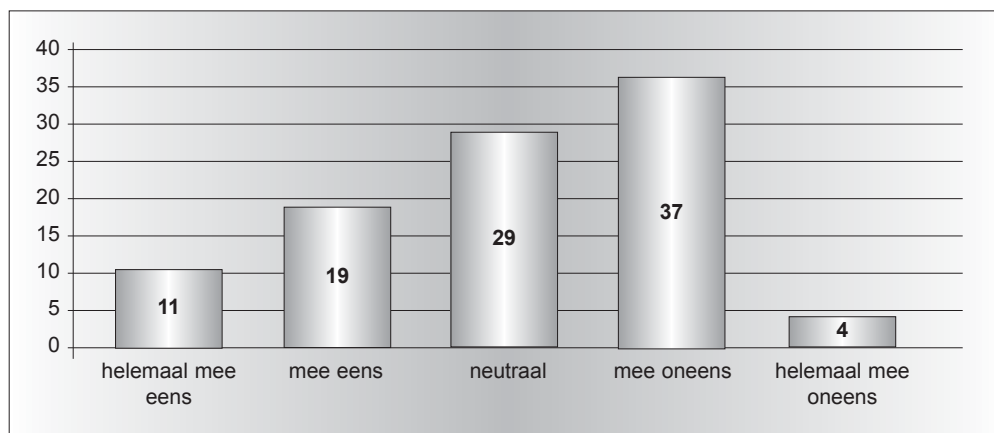
De tijdsinvestering die ouders moeten leveren zit met name in het voortraject dat ouders moeten doorlopen bij het aanvragen van een indicatie: het verzamelen van alle benodigde gegevens voor het dossier. In een aanvullende vraag is ouders de stelling voorgelegd 'het heeft mij veel tijd gekost om het dossier compleet te krijgen'. Bijna de helft van de ouders is het met deze stelling eens. Minder ouders (een derde) zijn het met deze stelling oneens.

De relatieve ontevredenheid over de tijd die het voortraject van ouders vergt blijkt ook duidelijk uit de reacties van de ouders op de vraag wat voor hen de grootste knelpunten waren bij het doorlopen van het indicatietraject. Ouders geven aan dat het indicatietraject te lang duurt. De tijdsduur zit enerzijds in de hoeveelheid gegevens die verzameld moet worden: het bijeenbrengen van alle benodigde gegevens voor het dossier kost ouders een behoorlijke investering in tijd, mede door het moeten nabellen van betrokken instanties of personen. Hiermee samenhangend wordt de lengte van het traject in de tijd anderzijds veroorzaakt door de vertragingen die opgelopen worden bij de verschillende instanties: de wachtlijsten voor bepaalde testen en de drukte bij instellingen waardoor dossiers langer blijven liggen.

“Het grootste knelpunt waren de ontzettend lange wachttijden bij elke stap – als je zelf niet reageert en blijft ‘zeuren’ gebeurt er voor je gevoel niets.”

In aansluiting bij de tijdsinvestering die ouders hebben geleverd, geeft 30% van de ouders aan dat het aanleveren van het onderzoeksmateriaal belastend voor hen als ouder was (zie figuur 3). Vier op de tien ouders geven daarentegen aan dat de belasting voor hen wel meeviel.

Figuur 3: Aanleveren onderzoeksmateriaal voor mij als ouder belastend (% ouders)

De ondersteuning door het REC

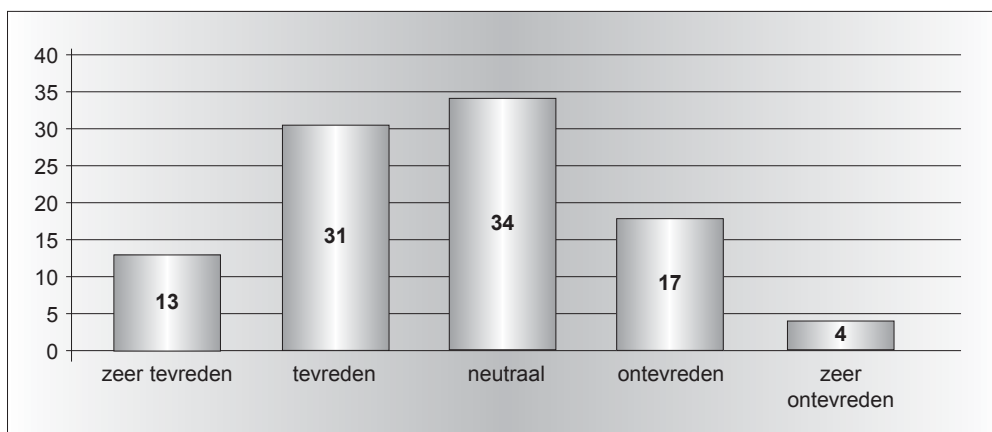
Gezien de redelijk gelijkmatige verdeling van ouders die vinden dat het indicatietraject wel of niet belastend was – er zijn zowel tevreden als ontevreden ouders - is het interessant te weten wat mogelijk een rol speelt bij de ervaren belasting. Derhalve is aan ouders ook gevraagd of zij ondersteuning hebben ontvangen en of zij hier tevreden over waren. Acht op de tien ouders geven aan dat zij op enigerlei wijze ondersteuning hebben ontvangen. Meestal is de ondersteuning afkomstig van de school waar het kind naar toe gaat, of van het REC. Ook de ambulante begeleider speelt een grote rol in de ondersteuning van ouders bij het indicatietraject.

De ondersteuning die ouders ontvangen speelt mogelijk een rol in de ervaring van belasting bij het indicatietraject. Ouders die geen enkele ondersteuning hebben gekregen tijdens het indicatietraject hebben waarschijnlijk meer zelf uit moeten zoeken, waardoor de belasting voor hen zwaarder was.

Deze veronderstelling is statistisch getoetst (univariate variantie-analyse). Hiertoe zijn de ouders in twee groepen ingedeeld: zij die geen enkele ondersteuning hebben ontvangen (ongeveer een kwart) en zij die op enigerlei wijze ondersteuning kregen. Na statistische toetsing² blijkt inderdaad dat ouders die geen hulp hebben ontvangen een grotere belasting ervaren van het indicatietraject.

In het onderzoek is expliciet gevraagd naar de mening van ouders ten aanzien van de ondersteuning door het REC in het indicatietraject. In figuur 4 is de verdeling over de antwoordcategorieën weergegeven:

Figuur 4: Tevredenheid over ondersteuning REC (% ouders)³

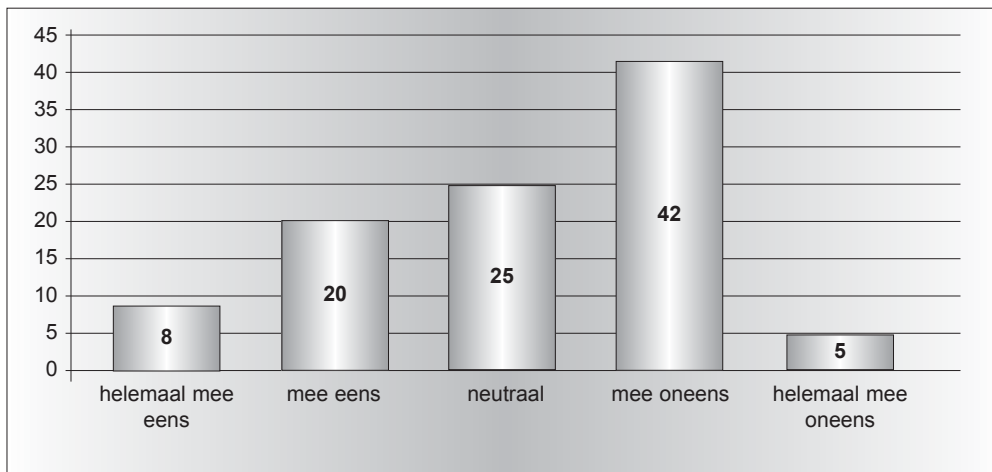
Twee op de tien ouders zijn niet tevreden met de ondersteuning die ze hebben ontvangen van het REC. Een groter deel (bijna de helft) van de ouders geeft aan juist wel tevreden te zijn. Deze tweedeling in de beoordeling van de ondersteuning door het REC komt ook terug in de antwoorden op de open vragen in de vragenlijst. Een groep ouders geeft aan dat het REC slecht op de hoogte was van regelingen en steeds wisselende adviezen gaf en dat er onduidelijkheid heerste over de rol die ieder in het traject moest spelen. Een andere groep ouders geeft juist aan dat zij erg tevreden waren over de begeleiding door het REC.

Belasting voor het kind

Wat de belasting van het indicatietraject voor hun kind betreft, geven bijna drie op de tien ouders aan dat het indicatietraject belastend was voor hun kind. Bijna de helft van de ouders vindt het onderzoekstraject niet belastend voor hun kind (zie figuur 5). Uit de open vragen blijkt dat de testomstandigheden voor een groot deel debet zijn aan de belasting die het indicatietraject voor het kind vormt. De tijdsduur van de tests is voor het kind vaak te lang en daardoor te vermoeiend. Daarnaast speelt de onbekende omgeving waarin de test wordt afgenomen een rol.

Belasting kind

Figuur 5: Onderzoekstraject is belastend voor mijn kind (% ouders)

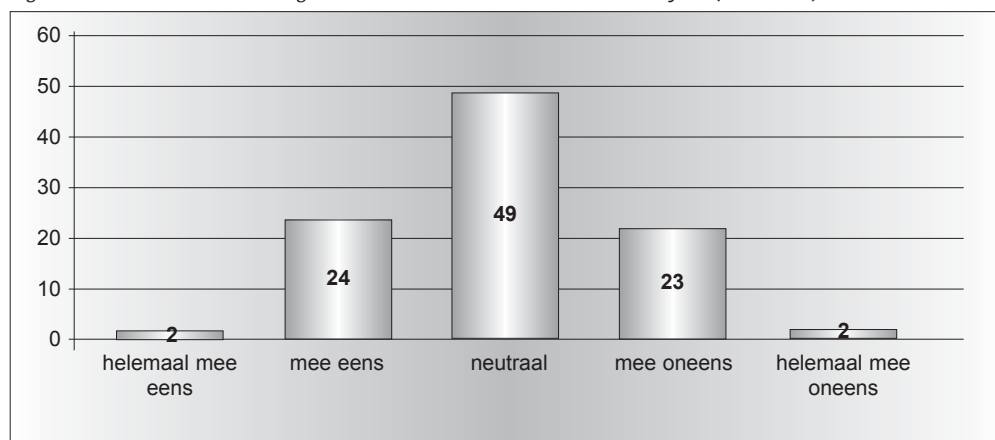

De organisatorisch aspecten van het indicatietraject

Aan ouders zijn ook vragen gesteld met betrekking tot de organisatorische kant van het indicatietraject (de in te vullen formulieren, de informatievoorziening, de transparantie van het traject, de klantvriendelijkheid van het CvI). Opnieuw zien we een sterk divers beeld terugkomen in de antwoorden, zoals geïllustreerd in figuur 6.

Organisatorische aspecten

Figuur 6: Tevreden over de organisatorische kant van het indicatietraject (% ouders)

Een kwart van de ouders is tevreden over de organisatorische kant van het indicatietraject. Zij waren goed geïnformeerd, konden het formulier makkelijk invullen, vonden de CVI klantvriendelijk; kortom zij konden goed hun weg vinden. Een ander kwart van de ouders is eerder negatief gestemd over het deze kant van het indicatietraject. De antwoorden van ouders op de open vragen geven als aanwijzing dat onduidelijkheid rond de indicatiecriteria hier debet aan kan zijn: men weet niet precies wat de indicatiecriteria inhouden, welke informatie nu wel en niet verzameld moet worden voor het dossier, wie welke verantwoordelijkheid in het traject heeft, hoe lang het traject gaat duren, wat het vervolgtraject inhoudt en welke regelingen blijven bestaan en welke afgeschaft worden. Kortom, zoals een ouder het bondig formuleerde: een eenduidig stappenplan ontbreekt.

Negatief indicatiebesluit

Een klein aantal ouders (n=5) heeft te maken of te maken gehad met een negatief indicatiebesluit. Alle vijf ouders hebben tegen dit negatieve besluit bezwaar aangetekend. Bij deze bezwaarprocedure hebben drie ouders zich laten ondersteunen: één ouder door 'Gewoon Anders', één ouder door andere ouders die ook bekend zijn met dit traject en een derde ouder door de schooldirectie uit een REC-cluster 3. Drie ouders (waarvan 2 ouders ondersteuning hebben ontvangen) hebben inmiddels alsnog een positief indicatiebesluit ontvangen, terwijl bij twee ouders het bezwaar nog in behandeling is.

Negatief indicatiebesluit

3.2 Het indicatietraject: knelpunten en oplossingen volgens ouders

Uit de voorgaande paragrafen blijkt dat de ervaringen van ouders met het indicatietraject sterk uiteen kunnen lopen. Naast ouders die tevreden zijn over het indicatietraject is er ook een aanzienlijk aantal ouders dat negatieve ervaringen heeft. Welke knelpunten ervaren zij? Welke oplossingsrichtingen geven ouders aan voor deze knelpunten? En tot slot: waar zijn tevreden ouders tevreden over?

De belangrijkste knelpunten in het indicatietraject volgens ouders

Aan ouders is gevraagd of zij knelpunten ervaren in het indicatietraject. De helft van de ouders geeft aan dat zij tegen knelpunten zijn aangelopen. Hieronder geven we een overzicht van de knelpunten die ouders het meest noemen:

Knelpunten

1. *De tijdsduur die het (voor)traject in beslag neemt.* Doordat er een grote hoeveelheid aan gegevens verzameld moet worden en er bij verschillende instanties vaak vertragingen wordt opgelopen, is het indicatietraject voor veel ouders een tijdrovend proces.
2. *Testprocedures.* Het is ouders (en instellingen) soms niet duidelijk welke testen er wel of niet afgenomen moeten worden. De onduidelijkheid strekt zich in sommige gevallen zelfs uit naar de financiering van de test: een aantal ouders rapporteert dat zij de test zelf moesten bekostigen. De omstandigheden waaronder de testen afgenomen worden, worden door een aantal ouders als verre van ideaal ervaren: het speelt zich af in een ruimte waar het kind te veel afleiding heeft en ouders mogen niet bij de test aanwezig zijn.
3. *Professionaliteit.* Een behoorlijk aantal ouders klaagt over de onkundigheid van de instellingen en deskundigen waar zij mee te maken hebben. Ouders geven aan dat psychologen die kinderen testen vaak slecht geïnformeerd zijn over de reden van het onderzoek, welke tests er afgenomen moeten worden en wat het belang is van de test. REC's geven niet zelden tegenstrijdige of wisselende adviezen.
4. *Onduidelijkheid indicatietraject.* Een aantal ouders ontbreekt het aan heldere informatie over het traject dat zij moeten doorlopen: wanneer gaat het traject in, wie heeft welke rol en welke verantwoordelijkheid, wat zijn precies de criteria waar aan voldaan moet worden en wat houdt het vervoltraject in.

Mogelijke oplossingsrichtingen volgens ouders

1. *Meer en eenduidige informatie.* Het CvI kan in de ogen van veel ouders een grotere rol spelen in de informatieverschaffing. Ouders wensen met name een stappenplan met tijdschema dat zij kunnen doorlopen, waarin ook opgenomen wordt wie verantwoordelijk is voor welk gedeelte van het traject. Daarnaast zou het REC een grotere rol kunnen spelen in de informatievoorziening naar scholen toe.
2. *Afstemming tussen instanties.* Ouders hebben te maken met verschillende instanties en raken soms de weg kwijt. Een suggestie van een ouder is een centraal aanspreekpunt.
3. *Rol van de ouders vergroten.* Ouders willen meer grip krijgen op het traject door zelf hun verhaal te kunnen doen, in plaats van of in aanvulling op de testen die hun kind moet ondergaan.
4. *Testomstandigheden aanpassen.* Ouders suggereren dat de test over meerdere momenten afgenomen zou kunnen worden om het minder vermoeiend te maken voor hun kinderen, ouders bij de test aanwezig te laten zijn en kritischer te kijken naar de ruimte waar de test plaats vindt.

Tevreden ouders zijn tevreden over

1. *De snelheid waarmee het traject was afgerond.* De tijd tussen de aanvraag en de beoordeling was bij deze ouders relatief kort. Veel ouders waarderen de snelheid waarmee zij duidelijkheid hebben gekregen.
2. *De hulp die ouders hebben ontvangen.* Een groot aantal ouders geeft aan dat zij – van uiteenlopende instanties – goede begeleiding hebben ontvangen, waardoor het indicatietraject voor hen minder belastend was.

Oplossingsrichtingen

Tevreden

¹ Pearson's's correlatie tussen de stellingen 'ik was goed geïnformeerd over het indicatietraject en wat er van mij verwacht werd' en 'door de vele betrokken instanties zie ik door de bomen het bos niet meer' is -0.30 ($p < .001$).

² ($F(1,128)=5.02, p < .05$).

³ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

4 De indicatiecriteria

Naast het verloop van het indicatietraject zijn er ook vragen gesteld over de indicatiecriteria zelf. Het gaat hier met name om de inhoud van de criteria: Hebben ouders goed inzicht in de criteria? Zijn de gehanteerde criteria volgens hen relevant en adequaat?

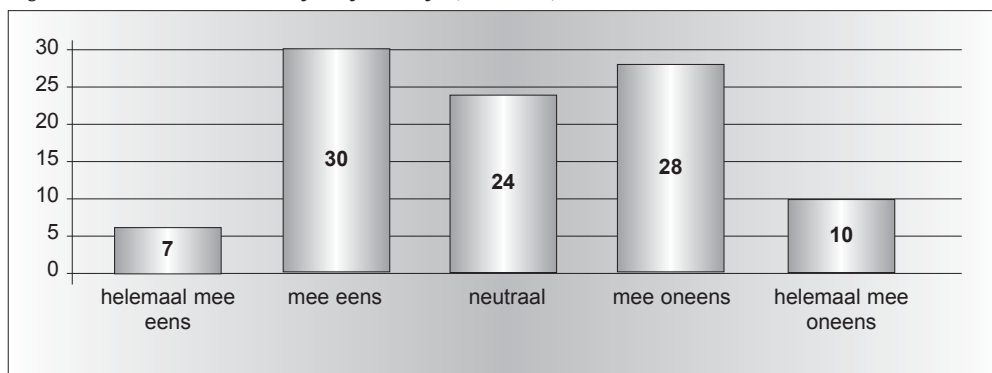
4.1 Oordeel van ouders over de indicatiecriteria

Transparantie indicatiecriteria

Aan ouders is een aantal stellingen voorgelegd met betrekking tot de transparantie van de indicatiecriteria. In eerste instantie is aan ouders gevraagd of de indicatiecriteria hen duidelijk zijn. In figuur 7 is de verdeling van ouders over de antwoordcategorieën weergegeven. 37% van de ouders geeft aan dat de criteria hen duidelijk zijn, terwijl een even groot deel van de ouders de criteria juist niet duidelijk vindt.

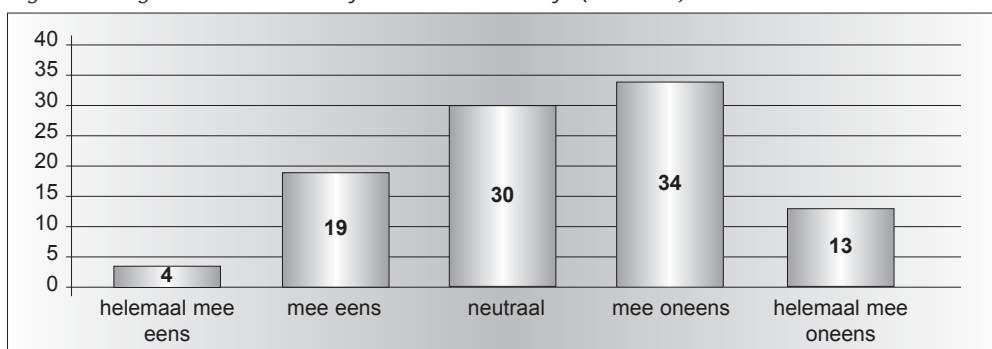
Transparantie

Figuur 7: De indicatiecriteria zijn mij duidelijk (% ouders)¹

Op dezelfde wijze is aan ouders gevraagd of zij de gehanteerde criteria in het indicatiebesluit helder en inzichtelijk vinden. Figuur 8 geeft hiervan de verdeling op de antwoordcategorieën weer. Bijna de helft van de ouders vindt de indicatiecriteria niet duidelijk en inzichtelijk, tegen een kwart van de ouders die dit wel van mening is.

Figuur 8: De gehanteerde criteria zijn helder en inzichtelijk (% ouders)

In de open vragen is door een aantal ouders inderdaad ook aangegeven dat zij niet op de hoogte zijn van de indicatiecriteria: welke het zijn, en wat ze precies inhouden. Ook geeft een aantal ouders aan dat het kind binnen de indicatiecriteria dreigt te verdwijnen:

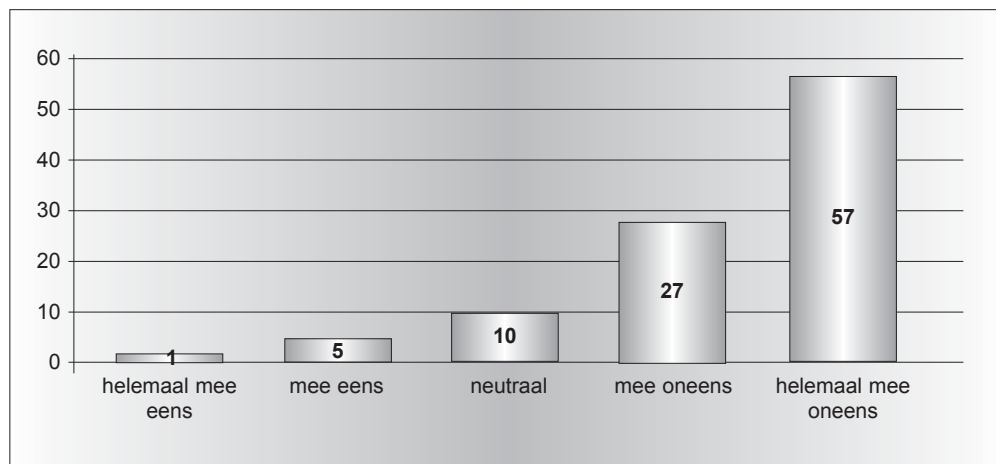
“Er wordt niet naar het individuele kind gekeken, maar naar papieren en getallen.”

Relevantie van de indicatiecriteria

Vervolgens is aan ouders gevraagd wat zij vinden van de relevantie van de gehanteerde indicatiecriteria. Meer specifiek zijn aan ouders de stellingen voorgesteld: ‘ik vind de IQ-test een geschikte indicator’; ‘de indicatiecriteria sluiten niet aan bij de (on)mogelijkheden van mijn kind’, en ‘ik herken de problematiek van mijn kind in de gehanteerde indicatiecriteria’. Figuur 9 geeft de verdeling aan over de antwoordcategorieën met betrekking tot de stelling dat de IQ-test een geschikte indicator is. Zoals blijkt uit deze figuur vindt maar een heel beperkt deel van de ouders de IQ-test een geschikte indicator, terwijl maar liefst 84% van de ouders de IQ-test afwijst als geschikt instrument.

Relevantie

Figuur 9: De IQ-test is een geschikte indicator (% ouders)

Hetzelfde beeld als figuur 8 weergeeft komt ook zeer duidelijk naar voren uit de open vragen. Ouders noemen de IQ-test subjectief, onbetrouwbaar en de testcores afhankelijk van welke test er gebruikt wordt. Ook zijn er veel opmerkingen gemaakt over de omstandigheden waarin getest werd: door vreemde mensen in een vreemde omgeving, in ruimten waarin te veel afleiding is voor het kind, of de test in één keer afnemen terwijl dat veel te vermoeiend is voor het kind. Het grote probleem ligt in de IQ-bovengrens die gehanteerd wordt in de criteria. Voor onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen wordt er een bovengrens gehanteerd van 60 IQ-punten, ofwel een IQ in de bandbreedte 60 –70 en een bijkomende stoornis die het leren en sociaal functioneren ernstig bemoeilijkt.² In de praktijk blijkt de bijkomende stoornis die het leren en sociaal functioneren ernstig bemoeilijkt soms lastig aan te tonen. De IQ test wordt dan doorslaggevend. Zmlk- kinderen die op de IQ-test meer dan 60 punten scoren, zouden zo

het recht op het 'rugzakje' – en dus op ondersteuning – verliezen. Dit betekent dat het kind geen extra ondersteuning krijgt in het reguliere onderwijs. Ouders worden zo in feite gedwongen te hopen op een lage score van hun kind.

In overleg met de psycholoog die de test afneemt worden in sommige gevallen de IQ-test scores bijgesteld om zo het recht op de financiering te behouden. Het gevaar van een (te) lage score op de IQ-test is echter dat de reguliere school bij een te lage score eerder geneigd zal zijn het kind te weigeren. Tevens wordt op basis van de IQ-score het handelingsplan opgesteld. Bij een bijgestelde score wordt dit plan opgesteld op basis van een niet-realistische situatie.

“Het lijkt alsof onze dochter op testen zo slecht mogelijk moet scoren om een indicatie te kunnen krijgen. Belachelijk toch. Ze is net één van die kinderen die eventueel regulier onderwijs zou kunnen volgen en dan geen rugzak krijgt. Zonder extra begeleiding redt ze het bij voorbaat niet. Een slechte test is goed voor het binnenhalen van de rugzak, maar met een dergelijke score wil je toch niet naar de basisschool en daar je handelingsplan op maken. Dat kan toch niet!”

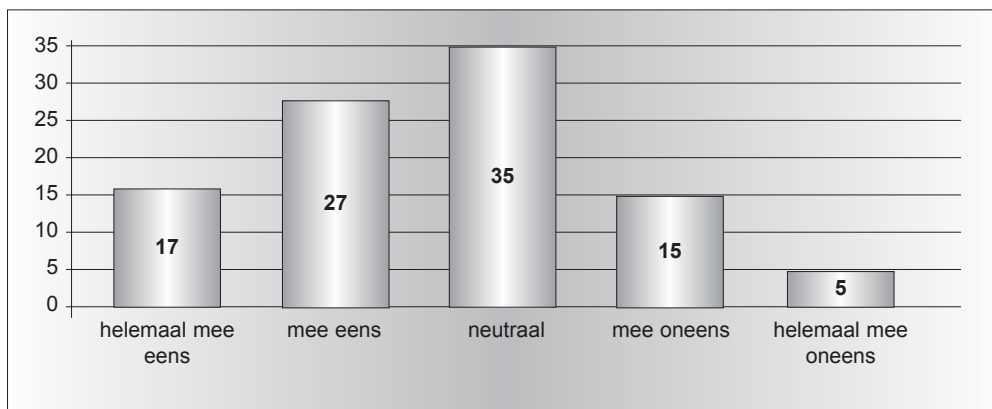
De testen die worden afgenomen in het kader van de indicatiecriteria, zoals de IQ-test, worden iedere twee jaar herhaald. Voor kinderen met een syndroom van Down is deze praktijk echter een nodeloze belasting.

“Testen één keer per twee jaar vinden wij overbodig. Het extra chromosoom zal er nooit uitvallen. Kost ons inziens veel geld dat beter anders besteed had kunnen worden.”

“Ongeacht de diversiteit onder kinderen met Down syndroom zou de diagnose Down syndroom aanleiding moeten zijn voor indicering zonder dat uitputtend medisch onderzoek moet worden verricht. Dit is belastend voor het kind en voegt niets essentieels toe. Daarnaast is het storend dat (her)indicering soms veronderstelt dat er significante ontwikkelingsverbetering zal optreden, terwijl in de praktijk blijkt dat het verschil met leeftijdsgenootjes alleen maar groter wordt. Actualisering van onderzoeken levert eerder slechtere resultaten dan vooruitgang.”

Aan ouders is ook gevraagd in hoeverre zij het eens waren met de stelling 'de indicatiecriteria sluiten niet aan bij de (on)mogelijkheden van mijn kind'. Vier op de tien ouders (44%) geven aan dat zij inderdaad vinden dat de indicatiecriteria niet aansluiten. Een veel kleiner deel van de ouders (20%) vindt wel dat de indicatiecriteria aansluiten.

Figuur 10: De indicatiecriteria sluiten niet aan (% ouders)³

Er doen zich ook problemen voor met betrekking tot de relevantie van de criteria, wanneer het kinderen betreft die geen standaardproblematiek hebben:

“De problematiek van mijn kind is niet te vangen in dit lijstje criteria. Dat suggereert dat mijn kind geen problematiek heeft.”

Dit roept de vraag op hoe adequaat de criteria zijn voor kinderen met een minder gangbare problematiek. De indicatiecriteria betreffen een set van standaardtesten die in veel gevallen zonder aanzien van de problematiek van het kind afgenomen worden. Zo worden overbodige onderzoeken gedaan of onderzoeken die bij een kind met een bepaalde problematiek nauwelijks tot niet uitvoerbaar zijn.

In aansluiting hierop laat het kwantitatieve gedeelte van het onderzoek zien dat vier op de tien ouders de problematiek van hun kind niet in de indicatiecriteria herkennen (30% zegt dat dat wel het geval is).

Tevens zijn enkele ongeregelheden gemeld over de gang van zaken bij het testen. Zo gaf een aantal ouders aan dat het REC de IQ-test op kosten van de ouders wilde laten uitvoeren. Alleen nadat ouders actie ondernamen werd de test uiteindelijk toch betaald door de betreffende instelling.

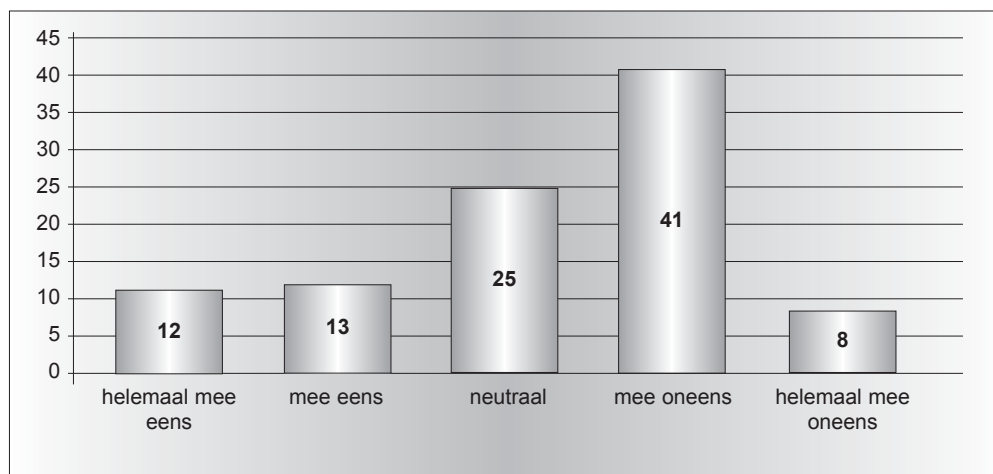
“De IQ-test moest door onszelf betaald worden. Het heeft veel telefoontjes gekost voordat we de SPD/MEE bereid hadden gevonden de test (kosteloos) voor ons uit te voeren!”

Gevolgen van de nieuwe indicatiecriteria

Tot slot is ouders gevraagd naar de verwachte gevolgen van de nieuw ingevoerde indicatiecriteria. Hen is de stelling voorgelegd: ‘ik ben bezorgd dat door de nieuwe indicatiecriteria mijn kind van school moet’. Figuur 11 geeft de verdeling van ouders over de antwoordcategorieën aan.

Gevolgen

Figuur 11: Bezorgd dat kind van school moet (% ouders)⁴

Hoewel het grote deel van de ouders niet bang is dat de indicatiecriteria een verandering in de schoolsituatie van hun kind teweeg brengen, is een kwart van de ouders wel bezorgd dat de nieuwe indicatiecriteria hun kind geen mogelijkheden meer biedt om regulier onderwijs te volgen.

“Mijn kind had twee jaar geleden een te hoog IQ. Hij zit nu op een reguliere basisschool. Mocht hij nu ook een te hoog IQ hebben, waardoor wij géén rugzakje krijgen, zal hij waarschijnlijk van school afmoeten. Alleen kan niemand ons vertellen waar hij dan heen moet, want de school vindt hem geen SBO-kind en zijn begeleidster vindt hem ook geen ZMLK-kind. Dus???? De school kan hem alleen geplaatst houden als zij over de benodigde middelen beschikken. “

4.2 De indicatiecriteria: knelpunten en oplossingsrichtingen volgen ouders

Uit voorgaande paragraaf blijkt dat een groot deel van de ouders de indicatiecriteria niet duidelijk of relevant vindt. Er is daarnaast ook een groep ouders die hier minder problemen mee heeft. Aan ouders is gevraagd of zij knelpunten ervaren wat de indicatiecriteria betreft. Meer dan de helft van de ouders (54%) geeft aan knelpunten te ondervinden. Hieronder zetten we kort op een rij wat de belangrijkste knelpunten zijn die ouders ervaren met de indicatiecriteria en welke oplossingen zij daarvoor aandragen.

Belangrijkste knelpunten in de indicatiecriteria volgens ouders

1. *Relevantie en toepasbaarheid van de afgenomen tests.* Veel ouders ervaren problemen met de standaard-testen die afgenomen moeten worden: niet alle testen zijn geschikt voor kinderen met bepaalde beperkingen. Met name de IQ-test wordt ervaren als niet relevant en onnodig belastend. Daarbij neemt volgens ouders de score op de IQ-test een te belangrijke plaats in in de uiteindelijke beslissing.

Knelpunten

2. *Inhoud indicatiecriteria onbekend of onduidelijk.* Ouders geven aan niet bekend te zijn met de indicatiecriteria of deze onduidelijk, en daarmee onwerkbaar, te vinden.

Mogelijke oplossingsrichtingen volgens ouders

1. *Maatwerk in testen.* Ouders suggereren dat het een goed idee zou zijn de testen aan te passen. Dat houdt in eerste instantie in dat er gekeken moet worden naar de (on)mogelijkheden van het kind en dat daar de testen op aangepast zouden moeten worden. Er is dus maatwerk vereist in het testen. Daarnaast noemt een aantal ouders dat de testen aangevuld zouden moeten worden met bijvoorbeeld observaties.
2. *Automatische indicatie (rugzak) voor kinderen met syndroom van Down.* De testen die kinderen nu moeten ondergaan geven volgens ouders van kinderen met het syndroom van Down alleen maar onnodige belasting en geen aanvullende informatie. De beperkingen van hun kind door het syndroom zijn volgens deze ouders voldoende duidelijk en bekend. Zij stellen voor om het kind (en de ouders) het nodeloze testen te besparen en het rugzakje toe te kennen op basis van de aanwezigheid van het syndroom.
3. *Begeleiding meewegen in testcores.* Om in aanmerking te komen voor een positief indicatiebesluit dient de score op bijvoorbeeld de IQ-test een bepaalde bovengrens niet te overschrijden. Sommige kinderen scoren dankzij de begeleiding die zij tot dan toe hebben gekregen boven deze grens en zouden daarmee de rugzak verliezen. De hogere testscore moet volgens ouders worden gezien als een belangrijk winstpunt van de extra begeleiding en mag absoluut niet leiden tot intrekking van de rugzak voor hun kind.

Oplossingsrichtingen

¹ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

² De indicatiecriteria in vogelvlucht. Landelijke Commissie Toezicht Indicatiestelling, april 2004.

³ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

⁴ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

5 Zoeken naar een reguliere school

Het doel van de Wet LGF is dat ouders meer keuzevrijheid krijgen bij de schoolkeuze voor hun kind met een beperking, en dat integratie en emancipatie van kinderen met een beperking bevorderd worden. Bijkomend voordeel is dat reguliere leerlingen ook leren omgaan met kinderen die ‘anders’ zijn. In dit hoofdstuk bespreken we het proces na de indicatiestelling: het kiezen voor een reguliere school en de obstakels bij het vinden van een school die het kind wil plaatsen.

5.1 Oordeel van ouders over toegankelijkheid regulier onderwijs

Keuze voor regulier onderwijs

Hoe staan ouders van kinderen met een beperking ten opzichte van de mogelijkheid om voor regulier onderwijs te kunnen kiezen, en waarom kiezen zij daarvoor? Het overgrote deel van de ouders in deze onderzoeksgroep staat achter de mogelijkheid om hun kind in het regulier onderwijs te plaatsen. Bijna alle ouders (90%) wilden al voordat hun kind vier jaar was dat het naar een reguliere school zou gaan, en zelfs 95% van de ouders is het er niet mee eens dat het regulier onderwijs per definitie niet geschikt zou zijn voor hun kind. Ouders willen hun kind blijikbaar graag de kans geven naar het regulier onderwijs te gaan.

In tabel 2 staan de redenen die ouders hebben aangegeven in rangorde: de reden die door de meeste ouders is genoemd staat boven aan de lijst, en de lijst eindigt met de reden die het minst is genoemd. In de tweede kolom staat aangegeven hoe vaak de reden is genoemd. Ouders konden meerdere redenen aankruisen.

Keuze

Tabel 2. Reden om voor regulier onderwijs te kiezen

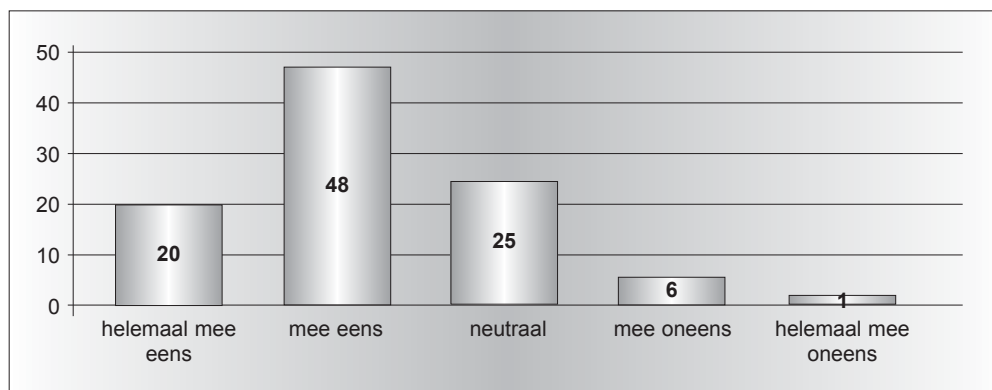
Reden om voor een reguliere school te kiezen	Aantal keren genoemd
Meer contacten met niet-gehandicapte leeftijds- en buurtgenootjes	124
Stimulans sociaal-emotionele ontwikkeling	121
Stimulans cognitieve ontwikkeling	118
Maatschappelijke visie: mensen met verschillende mogelijkheden hebben een gelijkwaardige plek in de maatschappij	88
Minder of geen reistijd	58
Vanzelfsprekende overgang van reguliere basisschool naar regulier voortgezet onderwijs	21
Levensbeschouwelijke grondslag	14
Samen met broers en zussen naar school	7

De redenen die het meest genoemd worden hebben te maken met de ontwikkeling van het kind zelf: het kind kan op een reguliere school meer contacten opdoen met niet-gehandicapte leeftijd- en buurtgenootjes, en bezoek aan een reguliere school stimuleert zowel de cognitieve als de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. Deze drie redenen vertonen een sterke samenhang. De verklaring hiervoor kan gezocht worden in het 'leren door imitatie' van kinderen: kinderen op jonge leeftijd imiteren elkaar en leren van elkaar. Het imiteren van niet-gehandicapte kinderen kan zo een 'gezonde' ontwikkeling stimuleren, terwijl het imiteren van andere gehandicapte kinderen die ontwikkeling zou kunnen afremmen.

Zeggenschap van ouders

Aan ouders zijn verschillende stellingen voorgelegd met betrekking tot de mate waarin zij ervaren dat zij genoeg inhoudelijke bagage hebben om de keuze voor regulier onderwijs te maken. Meer specifiek gaat het hier om de informatie die ouders tot hun beschikking hebben op basis waarvan zij hun keus maken. Zoals geïllustreerd in figuur 12 vindt slechts 7% van de ouders dat zij niet over voldoende informatie beschikken om te kunnen beoordelen of regulier onderwijs een geschikte optie is voor hun kind. Bijna zeven op de tien ouders voelen zich wel voldoende toegerust om de keuze te maken.

Figuur 12: Ik had genoeg informatie om te kunnen oordelen over geschiktheid regulier onderwijs (% ouders)

Ook ervaren ouders een grote mate van autonomie bij de keuze die zij maken. Acht op de tien ouders zeggen dat zij de keuze voor regulier onderwijs in alle vrijheid hebben kunnen maken, tegen 13% van de ouders die zich hier niet geheel vrij in voelt.

Het vinden van een reguliere school

Veel ondervraagde ouders willen de keuze maken voor het regulier onderwijs, zoals we in de vorige paragraaf zagen. De stap die volgt op het besluit om voor een reguliere school te kiezen en de toekenning van een rugzakje betreft het zoeken van een reguliere school die het kind wil opnemen. Dit blijkt niet zo makkelijk te verlopen.

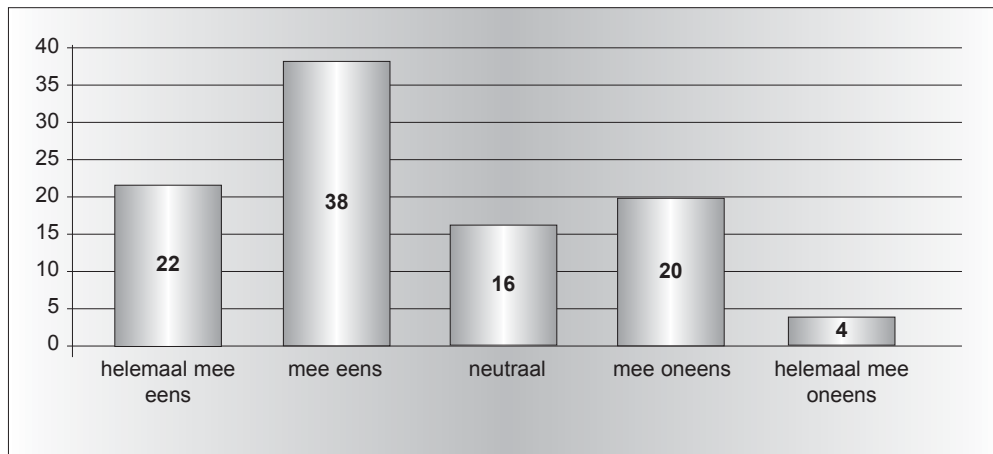
We hebben ouders als eerste gevraagd naar de moeite die het hen kost om een reguliere school voor hun kind te vinden. Wat zijn de investeringen die ouders moeten doen in termen van tijd en moeite om een geschikte school te vinden? Een aanzienlijk deel van de ouders (41%) is van mening dat het vinden van een geschikte reguliere school tijd en moeite kost. Een bijna even groot deel van de ouders (37%) vindt de tijd en moeite investering echter wel mee vallen.

Zeggenschap

Vinden reguliere school

Het grootste deel van de ouders (60%) is van mening (zie figuur 13) dat je als ouders strijd moet leveren om je kind geplaatst te krijgen.

Figuur 13: Als ouder moet je strijd leveren om je kind geplaatst te krijgen (% ouders)

Aan ouders is ook gevraagd naar de (ervaren) moeilijkheden bij het plaatsen van hun kind in het voortgezet onderwijs. Voor veel ouders (76%) is deze vraag (nog) niet van toepassing, aangezien voor hun kind de overstap naar het voortgezet onderwijs nog niet speelt. Van de ouders op wie deze vraag wel van toepassing was (30 ouders), geven 23 (77%) ouders aan dat plaatsing in het voortgezet onderwijs inderdaad problematisch is.

Ondersteuning van ouders bij het zoeken van een school

Wat zijn de ervaringen van ouders ten aanzien van de ondersteuning die zij krijgen bij het zoeken (en vinden) van een reguliere school die hun kind wil plaatsen? Het gaat hierbij om steun door het REC of door een ouderorganisatie waar de ouders bij aangesloten zijn. Ouders blijken weinig steun te ervaren in dit gedeelte van het traject. Zeven op de tien ouders geven aan dat het REC hen niet ondersteunde bij het vinden van een geschikte school voor regulier onderwijs. Slechts 6% van de ouders geeft aan wel voldoende ondersteund te zijn door het REC. Wat betreft ondersteuning door de ouderorganisaties is het beeld iets positiever: hiervan zeggen twee op de tien ouders dat zij steun hebben ondervonden, tegen een derde van de ouders die geen steun heeft ontvangen. Zes ouders hebben advies ingewonnen bij onderwijsconsulenten van het ACTB toen er sprake was van plaatsingsproblemen. Een aantal ouders dat geen gebruik heeft gemaakt van de diensten van het ACTB geeft aan dat zij deze instantie niet kennen:

Ondersteuning

“Nooit van gehoord. Is het ACTB één van die vele instanties waardoor wij als zorgvragers ‘door de bomen het bos’ niet meer zien?”

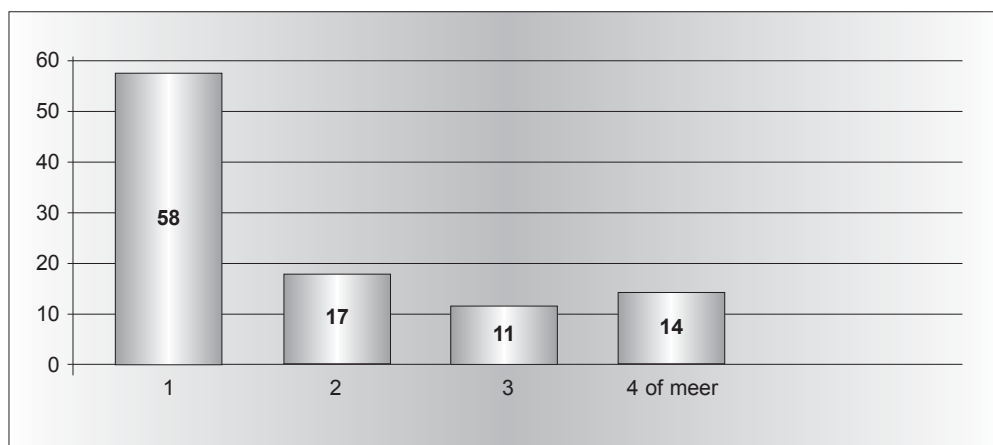
In overeenstemming hiermee vindt een deel van de ouders (22%) dan ook dat zij meer ondersteuning nodig hebben bij het zoeken van een reguliere school die hun kind wil plaatsen; 35% van de ouders heeft echter geen behoefte aan meer ondersteuning.

Afwijzingen van scholen

De ondervraagde ouders kiezen in groten getale voor het regulier onderwijs en doen moeite om hun kind geplaatst te krijgen. Maar in hoeverre slagen zij er uiteindelijk in die wens te realiseren? Bijna vier op de tien ouders zeggen dat zij te maken hebben gehad met een afwijzing van een reguliere school op hun verzoek tot plaatsing van hun kind. De redenen tot afwijzing die scholen geven zijn voornamelijk gelegen in het draagvlak en de faciliteiten die de school onvoldoende vindt om het kind op te nemen. Zo staat de meerderheid van het team niet achter de plaatsing, of vindt de school dat zij onvoldoende expertise en ervaring in huis hebben. Iets minder vaak wordt door de school aangegeven dat zij al te veel leerlingen hebben die extra aandacht nodig hebben en dat zij het schoolklimaat ongeschikt vinden voor kwetsbare leerlingen.

De ouders die te maken krijgen met een afwijzing zoeken daarna veelal verder naar een andere school die hun kind wel zou willen plaatsen. Figuur 14 geeft een overzicht van het aantal scholen dat door ouders benaderd is.

Figuur 14: Aantal scholen dat door ouders is benaderd (% ouders)

Meer dan de helft van de ouders kan hun kind plaatsen op de eerste school die zij benaderen. Vier op de tien ouders, een niet onaanzienlijk deel, moeten echter meerdere scholen benaderen voordat zij hun kind geplaatst krijgen. Veertien procent van de ouders benadert zelfs vier of meer scholen.

Dat het ouders moeite kost om een reguliere school te vinden die hun kind wil plaatsen blijkt ook uit hun antwoorden op de vraag of zij vinden dat scholen bij voorbaat afhoudend zijn. Vier op de tien ouders geven aan dat zij het met deze uitspraak eens zijn. Iets minder ouders (een derde) delen deze ervaring niet.

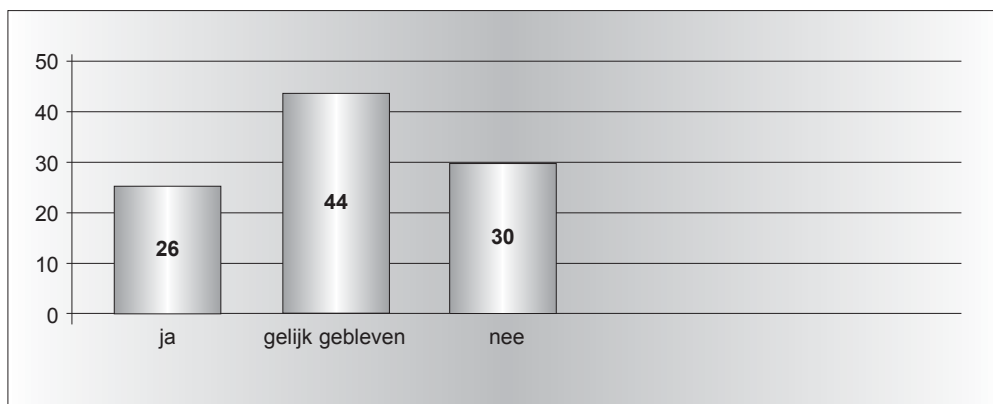
Regulier onderwijs toegankelijker door de rugzak?

Kunnen ouders hun wens om hun kind deel te laten nemen aan het regulier onderwijs nu ook makkelijker verwezenlijken na de invoering van het rugzakje? De meningen over de toegankelijkheid van het reguliere onderwijs na de invoering van het rugzakje zijn sterk verdeeld. Figuur 15 laat de meningen van de ouders zien ten aanzien van de vraag of de toegankelijkheid van het regulier onderwijs is verbeterd na invoering van het rugzakje.

Een kwart van de ouders vindt dat de toegang van het regulier onderwijs is verbeterd door de invoering van het rugzakje. Een iets groter deel van de ouders zegt echter dat de toegang niet is verbeterd. Het grootste deel van de ouders vindt dat er niets is veranderd in de toegankelijkheid van het regulier onderwijs na invoering van het rugzakje.

Toegankelijker?

Figuur 15: Toegang regulier onderwijs makkelijker door rugzakje? (% ouders)

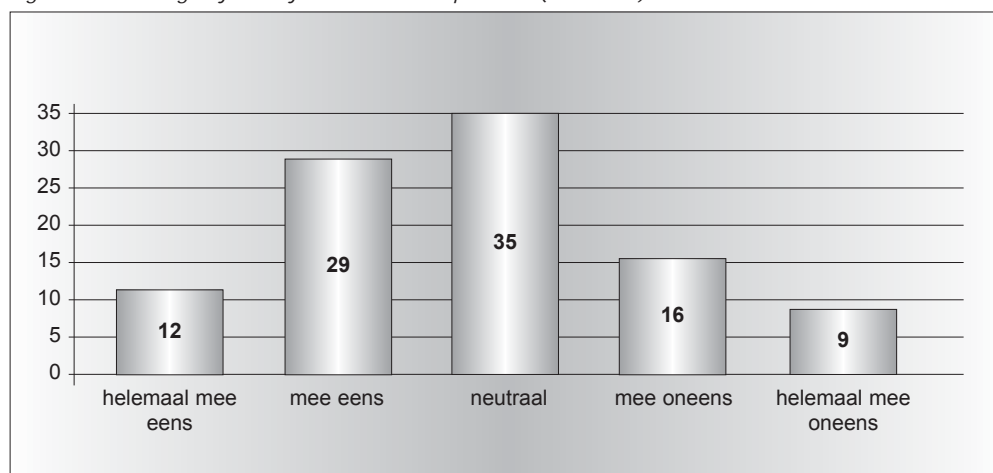

“Het rugzakje zou een verbetering moeten zijn en kinderen en ouders meer mogelijkheden moeten bieden. De criteria zijn meteen sterk aangescherpt. Dus zonder rugzak zou ons kind ambulante begeleiding hebben gehouden. Met invoering is het maar de vraag of dit gaat gebeuren, terwijl het zo nodig voor ons kind is om in het reguliere onderwijs te blijven. Het is geen optie om te bewijzen dat het zonder hulp fout zou gaan: dat gaat ten koste van ons kind!”

Wat breder is gevraagd naar de situatie voor het kind na invoering van de nieuwe regeling. Vier op de tien ouders vinden dat de situatie voor hun kind niet is verbeterd door de nieuwe wet; 17% van de ouders geeft aan dat de nieuwe wet wel positief heeft uitgekapt in de situatie van hun kind.

Aan ouders is de stelling voorgelegd ‘met een rugzakje is mijn kind welkom op school.’ In onderstaande figuur 16 is weergegeven hoe ouders op deze vraag hebben geantwoord.

Figuur 16: Met rugzakje is mijn kind welkom op school (% ouders)

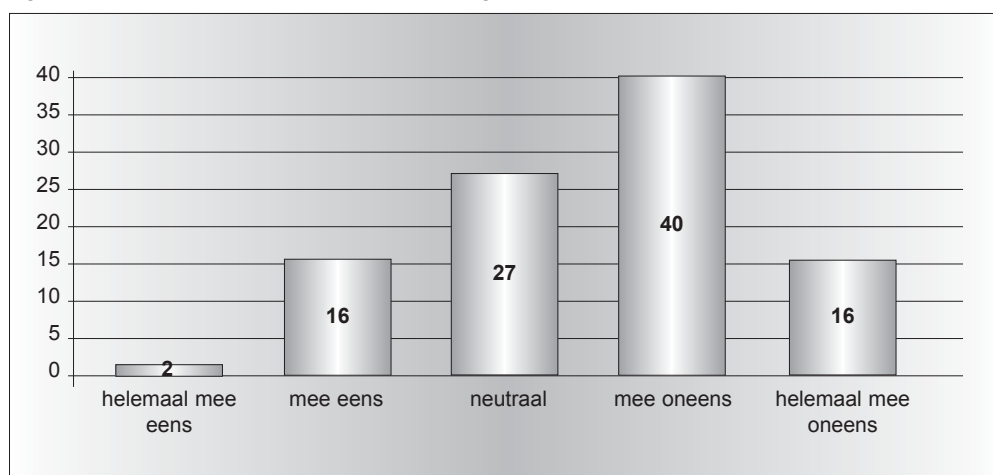

Vier op de tien ouders vinden dat hun kind met rugzak welkom is op school. Maar nog een kwart van de ouders geeft aan dat hun kind, ondanks de rugzak die het meekrijgt, niet welkom is op school.

De informatievoorziening van scholen

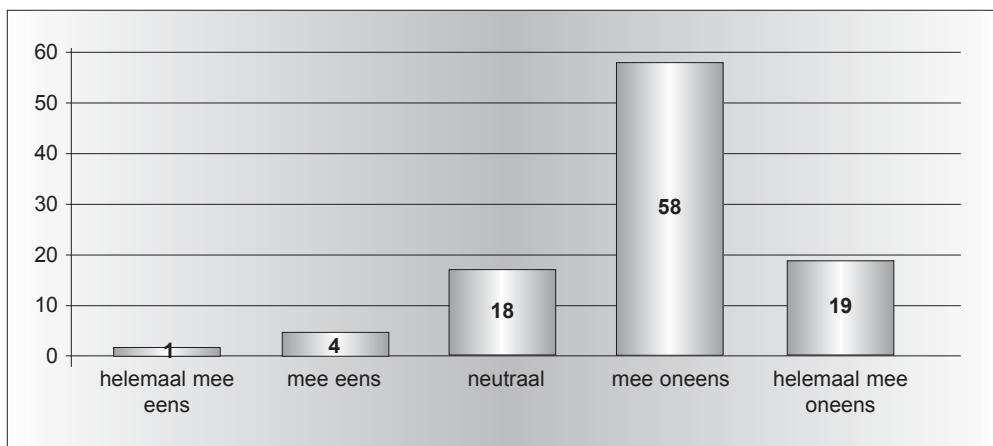
Bij het zoeken naar een geschikte school is goede informatie van de kant van de school onontbeerlijk. We hebben dan ook aan ouders gevraagd wat zij vonden van de informatie die scholen leveren met betrekking tot hun beleid ten aanzien van kinderen met een beperking en de voorbereiding van scholen ten aanzien van kinderen met een beperking. Kortom: hebben scholen van tevoren nagedacht wat het inhoudt om leerlingen met een beperking op te nemen, of is dat voor scholen nog onontgonnen gebied? Ouders blijken behoorlijk negatief gestemd ten aanzien van de informatievoorziening van scholen. Meer dan de helft van de ouders (56%) vindt dat scholen niet duidelijk zijn in hun informatie over het beleid ten aanzien van kinderen met een beperking. Slechts 18% van de ouders vindt wel dat de informatievoorziening van scholen op peil is, zoals geïllustreerd in figuur 17.

Figuur 17: Tevreden over de informatievoorziening van scholen (% ouders)¹

Ouders zijn echter met name negatief gestemd over de voorbereiding die reguliere scholen treffen om kinderen met een beperking te kunnen opnemen. Uit figuur 18 blijkt dat slechts 5% van de ouders vindt dat scholen goed voorbereid zijn. Bijna acht op de tien ouders vinden dat scholen niet goed voorbereid zijn op de plaatsing van een kind met een rugzakje.

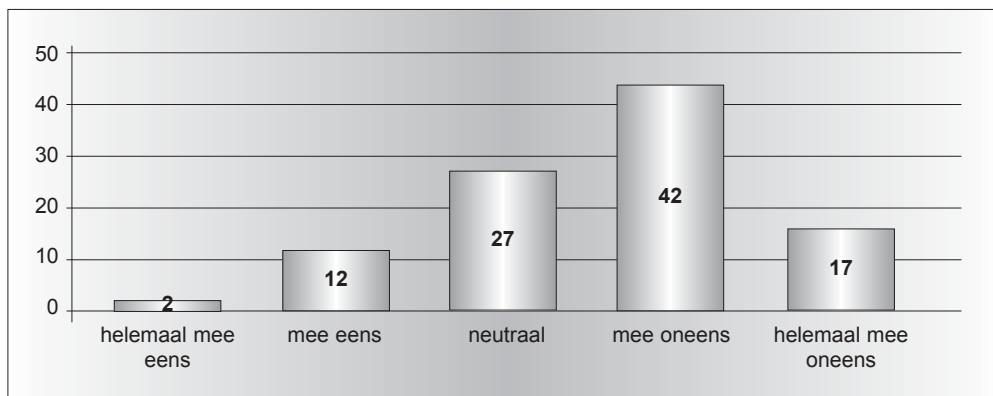
Figuur 18: Scholen zijn goed voorbereid op plaatsing van een kind met een rugzakje (% ouders)

Dat de informatievoorziening en voorbereiding van scholen te wensen over laat heeft voor een deel te maken met de mate waarin scholen zelf op de hoogte zijn van de regelgeving rond de rugzak. Aan ouders is gevraagd of zij vinden dat scholen goed op de hoogte zijn van alles wat het 'rugzakje' betreft. Ouders zijn behoorlijk negatief over de mate waarin scholen op de hoogte zijn van regelingen rond de rugzak (zie figuur 19). Zes op de tien ouders geven aan dat scholen te weinig kennis hebben op dit gebied, en slechts 14% van de ouders vindt dat scholen wel goed op de hoogte zijn.

De antwoorden van ouders op deze vraag hangen sterk samen met de antwoorden van ouders op de vraag naar de informatievoorziening en voorbereiding van scholen met betrekking tot het plaatsen van kinderen met een beperking. Wanneer ouders van mening zijn dat scholen zelf minder goed op de hoogte zijn van de regeling, vinden ze ook meer dat scholen niet goed voorbereid zijn² en dat scholen geen duidelijke informatie geven over hun beleid ten aanzien van kinderen met een beperking³.

Figuur 19: Scholen zijn goed op de hoogte van het rugzakje (% ouders)

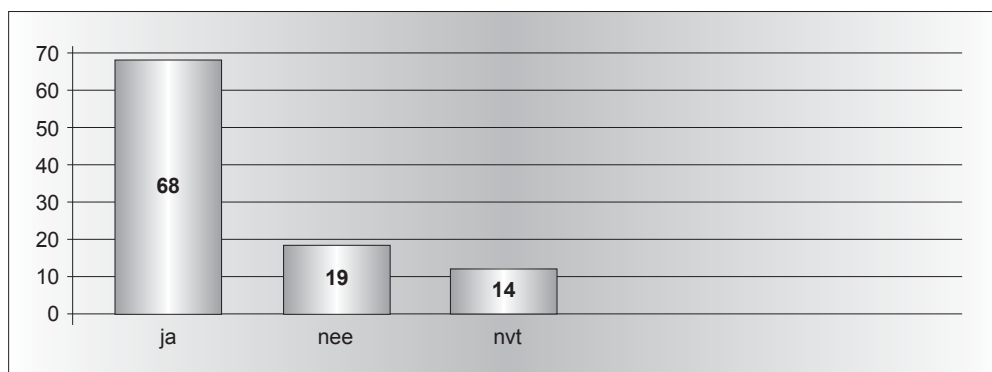
Het opstellen van een handelingsplan

Wanneer een reguliere school een kind met een beperking plaatst wordt er een handelingsplan opgesteld. Aan ouders is naar hun ervaringen rond dit handelingsplan gevraagd. In figuur 20 is af te lezen dat 68% van de ondervraagde ouders aangeeft dat het opstellen van een handelingsplan naar wens is verlopen; tegen 19% van de ouders die hier ontevreden over is (14% van de ouders geeft aan dat deze vraag voor hen niet van toepassing is).

Ouders die ontevreden zijn geven in de open vragen aan dat het lang heeft geduurd voordat het handelingsplan werd opgesteld, ofwel dat het er helemaal niet is gekomen. Wanneer er wel een handelingsplan is, is dat volgens een deel van deze ouders vaak opgesteld vanuit de school (wat de school belangrijk vindt) en niet vanuit het kind (wat haalbaar is). Een aantal ouders vindt daarnaast dat ze te weinig worden betrokken bij het opstellen van een handelingsplan.

Handelingsplan

Figuur 20: Opstellen van handelingsplan verliep naar wens (% ouders)⁴

Een deel van de tevredenheid van ouders ligt erin dat zij het gevoel hebben dat hun eigen ervaringen met hun kind serieus mee worden gewogen in het handelingsplan⁵. Van de ouders geeft 76% aan dat hun eigen ervaringen een serieuze rol hebben gespeeld in het opstellen van een handelingsplan, tegen 15% van de ouders die aangeeft dat dit niet het geval was. Daarnaast geven de ouders die tevreden zijn over het handelingsplan ook aan dat het handelingsplan duidelijk is over de afspraken die zijn gemaakt betrekking tot de zorg voor hun kind⁶. Een kleine minderheid van de ouders (12%) vindt dat het handelingsplan niet duidelijk is over de afspraken die zijn gemaakt, tegen 71% die vindt dat het handelingsplan wel duidelijkheid biedt (17% van de ouders geeft aan dat deze vraag voor hen niet van toepassing is).

“Bij het opstellen van het handelingsplan door leerkracht, intern begeleider, ambulant begeleider en ouder worden ook de meningen van logopedist en fysiotherapeut meegenomen. Goed contact dus tussen alle instanties over de zorg van onze dochter!”

Tevredenheid met de school waar kind geplaatst is

Wat zijn de ervaringen van ouders wanneer hun kind eenmaal op een reguliere school geplaatst is?

Wanneer een kind op een reguliere school geplaatst is dan betreft dat meestal onvoorwaardelijke, structurele plaatsing: in 80% van de gevallen is de plaatsing structureel (niet tijdelijk), en in 75% van de gevallen wil de school geen contract met voorwaarden. Voor kinderen waarbij plaatsing niet structureel is geldt een voortdurende onzekerheid voor de komende periode: zal het kind ook in de toekomst op deze school mogen blijven? De voortdurende onzekerheid is voor ouders en kind erg vervelend.

Wanneer ouders eenmaal hun kind op een reguliere school hebben, dan zijn zij over het algemeen erg tevreden over die school. 96% geeft aan dat hun kind goed wordt geaccepteerd door klasgenootjes, 69% geeft aan dat er voldoende oog is voor de belangen van hun kind, 84% heeft er alle vertrouwen in dat deze school een goede keus is, 75% van de ouders is tevreden over de communicatie met de leerkracht. In 91% van de gevallen staat het team welwillend tegenover onderwijs aan kinderen met beperkingen. Tenslotte zegt 63% van de ouders dat de school gebruik maakt van ervaringen die zichzelf of andere scholen hebben opgedaan met integratie van kinderen met een beperking in het reguliere onderwijs.

Tevredenheid

Moeilijkheden door veranderingen in PGB

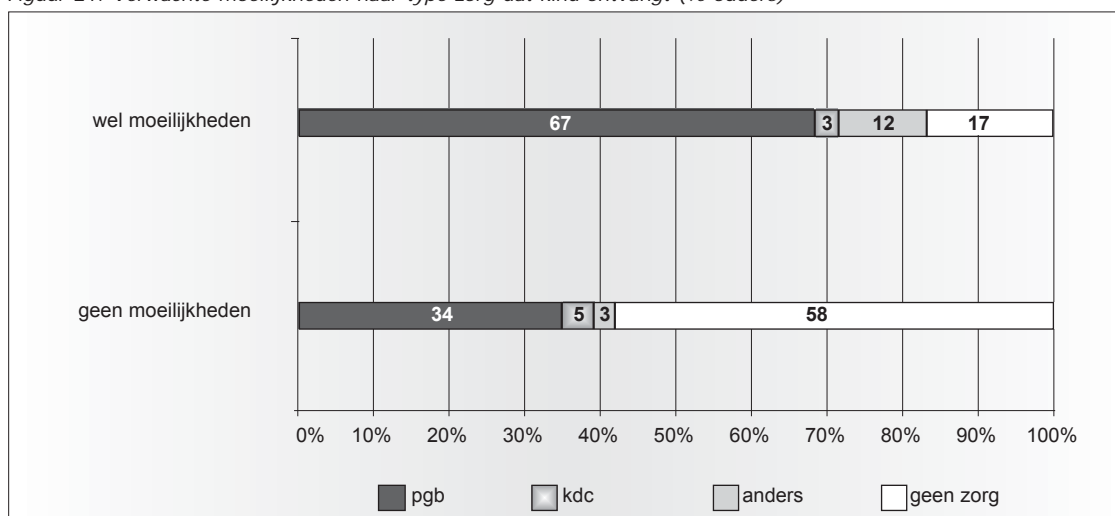
Van de ouders geeft 60% aan dat hun kind aanvullende zorg (AWBZ) nodig heeft om aan het regulier onderwijs deel te nemen. Het grootste deel van deze kinderen maakt gebruik van het zogenaamde Persoonsgebonden budget (PGB) in het onderwijs. Daarnaast maakt nog een klein deel van de ouders gebruik van de diensten van een gespecialiseerd kinderdagcentrum of van een andere vorm van aanvullende zorg.

Aan ouders is vervolgens gevraagd of zij op dit moment moeilijkheden hebben met het inzetten van zorg in het onderwijs, of dat in de nabije toekomst verwachten. De helft (48%) van de ouders heeft aangegeven moeilijkheden te hebben of te verwachten. De moeilijkheden spelen zich voor het grootste gedeelte af in de toekomst.

In figuur 21 zijn de ouders die wel moeilijkheden verwachten (48%) gescheiden van de ouders die geen moeilijkheden verwachten (52%). Voor beide groepen is de verdeling weergegeven naar de aanvullende zorg die hun kind ontvangt. Hieruit blijkt dat de onzekerheid van ouders zich met name afspeelt rond het PGB. Van de ouders die in de toekomst moeilijkheden verwachten met het inzetten van zorg in het onderwijs heeft 67% een kind wat gebruik maakt van een PGB. Een verandering van regelgeving leidt er toe dat ouders bij hun indicatie mogelijk worden gekort op hun PGB, daar waar dit wordt aangewend in het onderwijs⁷.

Moeilijkheden door veranderingen

Figuur 21: Verwachte moeilijkheden naar type zorg dat kind ontvangt (% ouders)⁸

5.2 Het zoeken van een reguliere school: knelpunten en oplossingsrichtingen volgens ouders

In de vorige paragraaf zijn in grote lijnen de ervaringen weergegeven van ouders bij het vinden van een reguliere school voor hun kind. Vier op de tien ouders hebben aangegeven dat zij knelpunten ervaren tijdens het zoeken van een geschikte school, de uiteindelijke plaatsing en het opstellen van een handelingsplan. Hieronder vatten we de belangrijkste knelpunten samen en worden de oplossingsrichtingen weergegeven die ouders noemen. Tevens worden enkele succesfactoren genoemd.

De belangrijkste knelpunten bij het zoeken van een school volgens ouders:

1. *Het ontbreekt sommige ouders aan adequate ondersteuning door een REC.*
Slechts weinig ouders geven aan voldoende ondersteund te zijn door het REC. Ondersteuning kan ouders ontlasten.
2. *Veel scholen staan bij voorbaat afwijzend ten opzichte van een kind met beperkingen.* Zij gaan er bij voorbaat van uit dat het aannemen van het kind problemen zal opleveren en stellen zich gereserveerd op.
3. *Team staat er niet volledig achter.* In een aantal gevallen lijkt de beslissing tot plaatsing door de directeur genomen te zijn, maar staat het team er niet volledig achter. Dit heeft ook gevolgen voor de prestaties van het kind, wanneer het in de klas komt van het teamlid dat twijfels heeft.

Knelpunten

Mogelijke oplossingsrichtingen volgens ouders

1. *Een acceptatieplicht voor scholen invoeren*, gekoppeld aan een goede financiële regeling voor scholen.
2. *Meer en betere informatie ten behoeve van scholen.* Dit voorkomt dat scholen meteen moeilijkheden zien opdoemen en kan vooroordelen ten aanzien van kinderen met een beperking verminderen.
3. *Financiële autonomie van ouders.* Een aantal ouders geeft aan dat zij zelf het geld uit de rugzak in handen zouden willen krijgen. Nu wordt het geld aan de school uitgekeerd en verliezen zij het zicht op en de inspraak in wat er met de inhoud van de rugzak gebeurt. Financiële autonomie van ouders maakt hen ook ten opzichte van de school een volwaardige gesprekspartner.
4. *Financieel maatwerk.* Het rugzakje moet afgestemd worden op de behoefte aan onderwijsondersteuning van het kind, wat betekent dat er in sommige gevallen geld bij moet.

Oplossingsrichtingen

Tevreden ouders zijn tevreden over:

1. *Ontwikkeling van het kind.* Ouders geven aan dat hun kind op de reguliere school gelukkig is, dat het meedoet aan sport en spel, omgaat met andere kinderen, en naar feestjes gaat van klasgenootjes. Het kind wordt geaccepteerd door de omgeving. Daarmee samenhangend zien zij de vorderingen die het kind maakt op cognitief en sociaal-emotioneel vlak.
2. *Medewerking van school.* Als het kind eenmaal op de school is blijkt de school een grote steun te zijn in het zoeken naar oplossingen en in het meedenken hoe de begeleiding van het kind voor iedereen het beste functioneert.

Tevreden

¹ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

² Pearson's correlatie = .51, $p < .001$.

³ Pearson's correlatie = .25, $p < .005$

⁴ De in de grafiek vermelde percentages tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

⁵ $\chi^2(4,121)=128,06$, $p < .001$

⁶ $\chi^2(4,123)=105,66$, $p < .001$

⁷ Op het moment dat de vragenlijsten uitstonden bestond op dit punt veel onzekerheid. Eind mei 2004 is meer duidelijkheid ontstaan. Feit blijft dat niet alle AWBZ-functies meer mogen worden geïndiceerd voor het onderwijs en dat er bij inzet van AWBZ-zorg in het onderwijs gekort wordt op het AWBZ budget. Deze korting is afhankelijk van het type speciaal onderwijs waarvoor een indicatie door het CvI is afgegeven.

⁸ De in de grafiek vermelde percentages met betrekking tot de ouders die moeilijkheden ervaren tellen niet op tot 100% vanwege de afronding naar gehele getallen.

6 Conclusies en aandachtspunten

Met dit onderzoek zijn de eerste ervaringen van ouders met de Wet LGF en de toegankelijkheid van het regulier onderwijs in kaart gebracht. Vier onderzoeksvragen stonden daarbij centraal.

Vier onderzoeksvragen

1. Wat zijn de ervaringen van ouders van kinderen met een handicap die met een leerlinggebonden budget willen deelnemen aan het regulier onderwijs?
2. Hoe toegankelijk is het (proces van) indicatiestelling en het reguliere onderwijs voor kinderen met een handicap?
3. Lopen ouders tegen knelpunten aan en welke knelpunten zijn dat dan?
4. Wat zijn mogelijke oplossingsrichtingen die ouders voor het oplossen van deze knelpunten kiezen?

Het onderzoek is uitgevoerd onder 175 ouders. Het merendeel van deze ouders heeft een kind in het regulier basisonderwijs. Er zijn met name ouders bereikt die een kind met het syndroom van Down hebben. Veruit de meeste respondenten doorlopen het indicatietraject dan ook bij een REC Cluster 3.

6.1 Conclusies

Uit de resultaten blijkt dat de ervaringen van de ondervraagde ouders met het indicatietraject en het vinden van een reguliere school zeer wisselend zijn. Een grote groep ouders is tevreden over het indicatietraject en de toegankelijkheid van het regulier onderwijs. Wanneer ouders tevreden zijn, wijzen ze vooral op de snelheid van het indicatietraject (met duidelijke termijnen), de onafhankelijke indicatiestelling en het feit dat ze zelf de keuze kunnen maken voor regulier onderwijs. De ondervraagde ouders die eenmaal een reguliere school voor hun kind hebben gevonden zijn over het algemeen heel tevreden met die keuze en de wijze waarop de school hun kind opvangt en begeleidt.

Er is echter ook een grote groep ouders die negatieve ervaringen heeft met het indicatietraject en het zoeken en vinden van een geschikte school voor hun kind. Zo zijn er knelpunten met betrekking tot het voortraject (samenstellen van dossier), de informatievoorziening en ondersteuning tijdens het traject, de (inhoud van de) indicatiecriteria en het vinden van een school die hun kind wil plaatsen.

In de voorgaande hoofdstukken hebben wij de ervaringen van ouders geschetst met betrekking tot de toegankelijkheid van het traject en het regulier onderwijs. Tevens zijn de door ouders geformuleerde knelpunten en oplossingsrichtingen weergegeven. We vatten de belangrijkste uitkomsten hieronder samen, uitgesplitst naar het indicatietraject, de indicatiecriteria en de toegankelijkheid van het regulier onderwijs.

Indicatietraject

Belasting voor ouders afhankelijk van geboden ondersteuning en duur van het voortraject

Met betrekking tot het indicatietraject valt op dat ouders verdeeld zijn in hun mening over het verloop van het traject. Een deel van de ouders is positief over

Onderzoeksvragen

Indicatietraject

het traject (zij zijn in het algemeen tevreden, ervaren geen zware belasting van het traject en kunnen goed hun weg vinden in de te nemen stappen).

Een ander deel van de ouders is echter negatief gestemd. Ontevreden ouders geven met name aan dat het indicatietraject erg tijdrovend is, wat vooral betrekking heeft op het voortraject (het verzamelen van materiaal voor het dossier, de wachttijden bij verschillende instanties, het nabellen van personen en instellingen). De belasting die door deze ouders ervaren wordt is dan ook groot. Wanneer het dossier voor de indicatieaanvraag compleet is, verloopt het traject over het algemeen voorspoedig. De wettelijk vastgestelde termijnen waarbinnen het indicatiebesluit genomen dient te worden, worden goed gehandhaafd en ouders zijn dan ook erg tevreden over de snelle vorm van duidelijkheid die zij hierdoor krijgen.

Wanneer ouders in het traject ondersteund worden ervaren zij over het algemeen minder belasting van het traject. Zij hoeven dan zelf minder te investeren en kunnen terecht bij een instantie (REC) of de school die de organisatie en administratie op zich neemt. Over de ondersteuning die het REC biedt zijn ouders echter niet altijd tevreden.

Indicatietraject niet transparant genoeg

Gevraagd naar hun ervaringen met de transparantie van het indicatietraject (informatievoorziening, de formulieren etc.) geeft een kwart van de ouders aan dat zij onvoldoende zicht hebben op het verloop en de stappen die genomen worden. Bij veel ouders bestaat onduidelijkheid ten aanzien van het te doorlopen traject en zij hebben vooral behoefte aan een stappenplan op maat. Niet alleen algemene informatie, maar tevens duidelijke communicatie en terugkoppeling van de stand van zaken van het (eigen) specifieke traject.

Indicatiecriteria

Onduidelijkheid over criteria

Er blijkt bij veel ouders nog onduidelijkheid te bestaan rond de indicatiecriteria: ouders zijn niet op de hoogte wat die criteria zijn en wat zij precies inhouden. Ook instellingen blijken hiervan niet even goed op de hoogte. Ouders die informatie inwinnen hebben in sommige gevallen te maken met wisselende adviezen.

Criteria volgens ouders niet altijd relevant

De grootste kritiek op de indicatiecriteria betreft de relevantie. Een aantal testen is volgens ouders voor kinderen met een beperking niet geschikt of overbodig. Met name zijn ouders gekant tegen het (herhaald) afnemen van de IQ-test: deze test levert volgens hen geen aanvullende informatie op (bij kinderen met een Down syndroom), maar vormt wel een belasting voor het kind.

Schoolkeuze

Ouders voelen zich goed toegerust om keuze te maken

Bijna alle ondervraagde ouders zien het regulier onderwijs als een goede optie voor hun kind. Hun keus voor regulier onderwijs is met name ingegeven vanuit de stimulerende werking die dit onderwijs heeft op de ontwikkeling van hun kind. Ouders geven aan dat zij zich voldoende toegerust voelen om een afgewogen keuze voor hun kind te kunnen maken. Ook geeft het grootste deel van de ouders aan deze keuze in alle vrijheid te hebben kunnen maken: ouders ervaren een voldoende mate van autonomie.

Het vinden van een reguliere school is niet eenvoudig

Het is voor ouders niet eenvoudig om een reguliere school te vinden die het kind wil plaatsen; ouders krijgen te maken met afwijzingen en benaderen in een

Indicatiecriteria

Schoolkeuze

groot aantal gevallen meerdere scholen.

Om participatie van kinderen met een handicap aan het reguliere onderwijs te stimuleren is de Wet LGF ingevoerd. Echter, volgens het grootste deel van de ouders is deze doelstelling vooralsnog niet gehaald: het regulier onderwijs wordt vaak als ontoegankelijk ervaren en wanneer het ouders uiteindelijk lukt om hun kind geplaatst te krijgen op een reguliere school dan blijft de onzekerheid tot wanneer dat duurt. Het vinden van een school voor voortgezet onderwijs wordt door veel ouders als problematisch ervaren.

Ouders zijn vaak nog geen volwaardige gesprekspartner van scholen, en voelen zich nog te veel afhankelijk van de goodwill van school(directeuren) die al dan niet achter het idee van inclusief onderwijs staan. Daarnaast verwacht een groot aantal ouders in de toekomst nog meer problemen wanneer het gebruik van het persoonsgebonden budget (PGB) in de onderwijssetting beperkt zal worden.

Informatievoorziening van scholen is vaak onvoldoende

Veel ouders geven aan dat het hen behoorlijk wat moeite en overredingskracht kost om een school te overtuigen en hun kind te plaatsen. Die overredingskracht is nodig omdat veel scholen (nog) niet voldoende bekend zijn met de bestaande regelingen en bij voorbaat problemen zien. Uit de informatievoorziening van de scholen blijkt volgens de ouders dat 'inclusief onderwijs' nog geen automatische gedachte is bij veel scholen.

Wanneer een kind geplaatst is kunnen er soms problemen ontstaan wanneer de keuze voor plaatsing op directieniveau is genomen. Soms blijkt er binnen het team sprake van twijfels en scepsis, of ontstaan er problemen wanneer het kind van leerkracht wisselt.

Ouders tevreden over plaatsing op reguliere school

Wanneer hun kind eenmaal is geplaatst, zijn de meeste ouders heel tevreden met de schoolkeuze. Ouders zijn blij met de ontwikkelingskansen die het regulier onderwijs hun kind biedt, en de positieve effecten op de sociaal-emotionele ontwikkeling. De meeste ouders zijn tevreden over het opstellen van het handlingsplan en de contacten met school.

6.2 Aandachtspunten

Wat betekenen de resultaten uit dit onderzoek naar de ervaringen van ouders met het LGF-traject? Duidelijk is dat het proces van indicatiestelling voor veel ouders nog verre van optimaal verloopt. Ook de toegankelijkheid van het regulier onderwijs voor kinderen met een beperking is nog sterk voor verbetering vatbaar, vooral in het voortgezet onderwijs.

In deze slotparagraaf formuleren we een aantal aandachtspunten die nadere discussie vragen of waar directe actie ter verbetering nodig is.

Kwaliteitsverbetering van ouderbegeleiding en informatievoorziening REC's

Uit dit onderzoek blijkt dat ouders zeer verschillende ervaringen rapporteren over het proces van indicatiestelling en de informatie en begeleiding die zij hebben gekregen. Naast tevreden ouders is er ook een grote groep ouders die ontevreden is met de begeleiding en ondersteuning van het REC tijdens het indicatietraject en het maken van een schoolkeuze. Ook blijkt het voortraject vaak veel te lang te duren. Mogelijk zijn er grote verschillen tussen de REC's in de begeleiding en informatievoorziening van ouders.

Deze veronderstelling wordt bevestigd door de eerste uitkomsten van het toezicht op de REC's door de onderwijsinspectie. In het onderwijsverslag 2002/2003

(Inspectie voor het onderwijs, 2004) wordt gemeld dat tweevijfde van de REC's de begeleiding van ouders op een verantwoorde manier verzorgt. Bij drievijfde van de REC's was dat, op dat moment, nog onvoldoende. Hieruit kan worden afgeleid dat volgens inspectiegegevens de REC's aanzienlijk verschillen in de wijze waarop ze de begeleiding van ouders vormgeven.

Ouders hebben grote behoefte aan transparante communicatie, ondersteuning en informatie. Het is daarom van belang dat REC's zich (blijven) inzetten voor een kwalitatief goede begeleiding van ouders. Aandachtspunten daarbij zijn een betere begeleiding tijdens het voortraject bij het samenstellen van het dossier, de terugkoppeling van informatie tijdens het indicatietraject (stappenplan op maat) en de ondersteuning bij het vinden van een reguliere school. REC's kunnen daarbij gebruik maken van elkaars expertise en ervaringen.

Versterking positie van ouders

Op tal van punten kan de positie van ouders worden verbeterd. Zo is de onderhandelingspositie van ouders bij het vinden van een reguliere school voor verbetering vatbaar. Een groot deel van de ouders is gebaat bij een deskundige belangenbehartiger die hen ondersteunt bij de gesprekken en onderhandelingen met reguliere scholen. Het REC heeft hierin een wettelijke taak, maar maakt deze nog lang niet in alle gevallen waar.

Positieversterking hangt nauw samen met het kunnen beschikken over de juiste informatie. De informatie die verspreid is met betrekking tot de LGF en de rugzak (Project Rugzak) is blijkbaar goed bij ondervraagde ouders terecht gekomen: ze zijn goed op de hoogte van het bestaan van de regeling en willen er gebruik van maken. Opvallend is dat de meeste ouders aangeven zich goed toegerust te voelen om een overwogen schoolkeuze te maken voor hun kind. Het is van belang dat dergelijke informatie ook in de toekomst beschikbaar is voor ouders. Niet alleen met het oog op inhoudelijke actualisatie, maar ook omdat er ieder jaar weer opnieuw kinderen met een beperking vier jaar worden, die in zullen stromen in regulier onderwijs.

Indicatiecriteria nader beschouwen

Een belangrijke doelstelling van het LGF-beleid is onafhankelijke indicatiestelling aan de hand van landelijk geldende indicatiecriteria. Dit draagt bij aan de gelijke behandeling van kinderen met een beperking, onafhankelijk van waar ze worden aangemeld. Na veel discussie is uiteindelijk gekozen voor zogenaamde 'slagboomdiagnostiek'. Dit impliceert een standaard pakket aan testen, waarbij voor cluster 3 een IQ test doorslaggevend is.

Hoewel de objectiviteit van de indicatie een groot goed is, is het van belang de relevantie van de tests en in het bijzonder de herhaalde metingen van IQ-tests nader in ogenschouw te nemen. Uit dit onderzoek blijkt dat veel ouders de problematiek van hun kind niet herkennen in de indicatiecriteria. Daarnaast lopen veel ouders aan tegen de belangrijke plaats die de (in de ogen van veel ouders onbetrouwbare) IQ test inneemt. Geconcludeerd mag worden dat sinds de invoering van de wet LGF, de situatie voor met name ouders van kinderen met het syndroom van Down verslechterd is. Waar kinderen met het Down syndroom eerder automatisch ambulante begeleiding ontvingen, moet tegenwoordig worden voldaan aan formele criteria, wat ten opzichte van de eerdere situatie een extra belasting betekent.

Expertise-ontwikkeling regulier onderwijs

Ondanks de investeringen die gedaan zijn om reguliere scholen voor te bereiden op de rugzakregeling, blijken scholen volgens ouders onvoldoende geïnformeerd

en voorbereid. Waarschijnlijk heeft de voorbereiding van het regulier onderwijs zich tot nu toe vooral afgespeeld op bestuurlijk en directieniveau (o.a. aanpassen schoolplan), maar is er binnen de scholen nog onvoldoende kennis en informatie bij de teams. Vooroordelen, onvoldoende kennis en onvoldoende informatie op schoolniveau kan de integratie van kinderen met een beperking in de weg staan omdat (te) snel problemen en moeilijkheden verwacht worden. Het is belangrijk dat scholen gebruik gaan maken van de kennis en ervaringen van scholen die reeds ervaring hebben met de opvang van kinderen met een beperking. Wat zijn de mogelijkheden, wat zijn de aandachtspunten. Hoeveel extra tijd kost het, wat voor ondersteuning kun je krijgen, etc.? Het is belangrijk dat het regulier onderwijs, zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs, de komende tijd investeert in deze expertise-ontwikkeling.

BIJLAGE 1

Respons per item

De percentages die in figuren vermeld staan hebben betrekking op de ouders die de betreffende vra(a)g(en) hebben ingevuld. In deze bijlage geven we steeds aan hoeveel ouders dit betreft voor achtereenvolgens de achtergrondkenmerken van ouders en kinderen, de in de tekst gepresenteerde figuren en de losse items waar melding van is gemaakt.

I. Achtergrondkenmerken van ouders en kinderen (Tabel 1)

Achtergrondkenmerk	N
Herkomst vragenlijst	159
Lid oudervereniging	160
Provincie	170
Leeftijd van het kind	170
Schoolgaand huidige school	155
Huidige situatie rond indicatie	145
CvI besluit ontvangen	143
Onderwijssituatie voor indicatie	157

II. In de tekst gepresenteerde figuren

Figuur	N
1	132
2	115
3	134
4	121
5	133
6	124
7	136
8	123
9	139
10	132
11	131
12	135
13	134
14	137
15	133
16	123
17	135
18	135
19	135
20	124
21	122

In de tekst is daarnaast ook sprake van een aantal items waar van de verdeling geen figuren zijn gemaakt, maar waar wel verdelingen in de tekst genoemd worden. Deze items worden hieronder weergegeven met de daarbij behorende aantallen ouders die deze vraag beantwoord hebben.

III. In de tekst genoemde items

Item	N
Ik was goed geïnformeerd over het indicatietraject en wat er van mij verwacht werd	137
Door de vele betrokken instanties zie ik door de bomen het bos niet meer	136
Ik voel mij als ouder niet serieus genomen	132
De Cvl heeft een goed beeld van mijn kind kunnen vormen	131
Het heeft mij veel tijd gekost om het dossier compleet te krijgen	136
Ik herken de problematiek van mijn kind in de gehanteerde criteria	127
Al voordat mijn kind 4 was wild eik dat mijn kind naar een reguliere school zou gaan	135
Ik vind een reguliere school per definitie niet geschikt voor mijn kind	137
Het kost veel tijd en moeite om een reguliere school te vinden	135
Het REC heeft ons ondersteund bij het vinden van een geschikte school voor regulier onderwijs	124
Bij het zoeken naar een reguliere school hebben wij veel steun aan onze ouderorganisatie	130
Onze ervaringen met ons kind worden serieus meegewogen in het handelingsplan	124
Het handelingsplan geeft duidelijk weer welke afspraken er zijn gemaakt over de zorg die ons kind krijgt	122

BIJLAGE 2

Vragenlijst leerlinggebonden financiering en ouderervaringen

De vragenlijst bestaat uit vier delen: 1) algemeen, 2) het indicatietraject, 3) de indicatiecriteria en 4) plaatsing op een reguliere school.

In de vragenlijst is ruimte gereserveerd voor het toelichten van uw ervaringen en meningen. Wellicht is deze ruimte niet altijd voldoende. Gebruikt u dan een apart blaadje voor uw toelichtingen, met vermelding van het nummer van de vraag.

Gebruikte afkortingen in deze vragenlijst zijn:

AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
CvI	Commissie voor Indicatiestelling
ACTB	Advies Commissie Toelating en Begeleiding
FvO	Federatie van Ouderverenigingen
PGB	Persoons Gebonden Budget
REC	Regionaal Expertise Centrum
SPD	Sociaal Pedagogische Dienst
VIM	Vereniging voor een geïntegreerde opvoeding van kinderen met het syndroom van Down

Vereniging voor een geïntegreerde opvoeding
van kinderen met het syndroom van Down

Federatie van Ouderverenigingen

Deze vragenlijst is tot stand gekomen met subsidie van het Nationaal Comité 2003.

Deel 1. Algemene vragen

De volgende vragen zijn gericht op achtergrondinformatie.

Vraag 1. Welke school bezoekt uw kind momenteel?

- School voor regulier basisonderwijs
- School voor regulier voortgezet onderwijs, inclusief leerwegondersteunend onderwijs
- School voor speciaal basisonderwijs
- School voor Praktijkonderwijs
- School voor speciaal onderwijs (REC)
- Mijn kind gaat (nog) niet naar school
- Anders, namelijk

Vraag 2. Indien schoolgaand, sinds wanneer bezoekt uw kind deze school (ongeacht de indicatie)?

Sinds: jaar maand

Vraag 3. Wat is het geboortjaar en –maand (1 t/m 12) van uw kind?

Geboortjaar.....en.-maand

Vraag 4. In welke provincie woont u?

- Groningen
- Friesland
- Drenthe
- Overijssel
- Gelderland
- Flevoland
- Utrecht
- Noord-Brabant
- Limburg
- Zeeland
- Zuid-Holland
- Noord-Holland

Vraag 5. Van welke oudervereniging bent u lid? (er zijn meerdere antwoorden mogelijk)

- VIM
- Helpende Handen
- Dit Koningskind
- Philadelphia
- VOGG
- anders, namelijk

Vraag 6. Wanneer heeft u de Cvl-indicatie voor speciaal onderwijs/rugzakje aangevraagd?

Aangevraagd in:

jaar

--	--	--	--

maand

--	--

Vraag 7. Heeft u een indicatiebesluit van de Cvl ontvangen?

- Nee
- Ja, ontvangen in:

jaar

--	--	--	--

maand

--	--

Vraag 8. Welke situatie omtrent de indicatie is voor uw kind van toepassing?

- Er is een positief indicatie-besluit (Cvl) en mijn kind zit op een reguliere school
- Er is een positief indicatie-besluit (Cvl) maar we zoeken nog een geschikte reguliere school
- Het indicatietraject (Cvl) loopt nog
- Er is een negatief besluit
- anders, namelijk

Vraag 9. Hoe was het onderwijs van uw kind geregeld voordat u de indicatiestelling aanvraagde?

- nog niet ingeschreven op een school
- ingeschreven bij een school voor regulier onderwijs, zonder ambulante begeleiding
- ingeschreven bij een school voor regulier onderwijs, met ambulante begeleiding
- ingeschreven bij een school voor speciaal onderwijs
- dagbesteding in of vanuit een zorginstelling
- anders, namelijk

Vraag 10. Vanwege welke beperking(en) van uw kind vraagt u een indicatie speciaal onderwijs aan? (er zijn meerdere antwoorden mogelijk)

- doofheid of slechthorendheid
- blindheid of slechtziendheid
- spraak en/of taalmoeilijkheden
- verstandelijke handicap
- langdurig ziekte
- lichamelijke handicap
- downsyndroom
- stoornis in het autistisch spectrum
- psychiatrische problemen en/of ernstige gedragsproblemen
- anders, namelijk

Vraag 11. Bij welk REC doorloopt u het indicatietraject?

- REC voor dove en slechthorende kinderen en kinderen met spraak/taalproblemen (cluster 2)
- REC voor zeer moeilijk lerenden, langdurig zieken of kinderen met een lichamelijke of meervoudige handicap (cluster 3)
- REC voor kinderen met psychiatrische problemen of ernstige gedragsproblemen (cluster 4)

Deel 2. Het indicatietraject

De volgende vragen gaan verder in op het indicatietraject.

Vraag 12. Bij de indicatiestelling kan een aantal stappen of onderdelen worden onderscheiden. Hoe tevreden bent u over:

	Ze er te vreden	Tevreden	Neutraal	Ontevreden	Ze er ontevreden
- Ondersteuning door REC bij aanmelding	☐	☐	☐	☐	☐
- Behandeling van uw indicatieverzoek door Cvl	☐	☐	☐	☐	☐
- Wijze waarop Cvl u in kennis stelde van toelaatbaarheidsbesluit	☐	☐	☐	☐	☐
- Motivering en duidelijkheid van Cvl bij toelaatbaarheidsbesluit	☐	☐	☐	☐	☐
- Informatie over beroep- en bezwaar tegen de beslissing	☐	☐	☐	☐	☐
- Tijd die het hele indicatietraject in beslag nam	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 13. Heeft u tijdens het indicatietraject ondersteuning gekregen?

- Nee
- Ja, van de oudervereniging
- Ja, van het REC
- Ja, van de huidige school
- Ja, van de zorginstelling
- Ja, van de SPD/Mee
- Ja, namelijk van

Vraag 14. Heeft u te maken of te maken gehad met een negatief indicatiebesluit?

- Ja
- Nee >>>> gaat u verder met vraag 18

Vraag 15. Heeft u hier bezwaar tegen aangetekend?

- Ja
- Nee >>>> gaat u verder met vraag 18

Vraag 16. Wat is de uitkomst van uw bezwaarprocedure?

- Er is alsnog een positief indicatiebesluit
- Het indicatiebesluit blijft negatief
- Onbekend, bezwaar is nog in behandeling

Vraag 17. Heeft u zich laten ondersteunen bij uw bezwaarprocedure?

- Nee
- Ja, namelijk door

Vraag 18. De volgende stellingen gaan over het indicatietraject. In hoeverre bent u het eens met:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
- Ik ben over het algemeen tevreden over het indicatietraject	☐	☐	☐	☐	☐
- Het intakeformulier was eenvoudig in te vullen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik was goed geïnformeerd over het indicatietraject en wat er van mij verwacht werd.	☐	☐	☐	☐	☐
- De Cvl is <u>niet</u> klantvriendelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik voel mij als ouder <u>niet</u> serieus genomen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Door de vele betrokken instanties zie ik door de bomen het bos niet.	☐	☐	☐	☐	☐
- Het traject van onderzoek was belastend voor mijn kind.	☐	☐	☐	☐	☐
- Het aanleveren van onderzoeksmateriaal was voor mij als ouder belastend.	☐	☐	☐	☐	☐
- De Cvl heeft een goed beeld van mijn kind kunnen vormen.	☐	☐	☐	☐	☐
- Zonder ondersteuning was dit me niet gelukt.	☐	☐	☐	☐	☐
- Het heeft mij veel tijd gekost om het dossier compleet te krijgen	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 19. Ondervond u tijdens het indicatietraject knelpunten?

- Ja
- Nee >>>> **gaat u verder met vraag 22**

Vraag 20. Noemt u de twee belangrijkste knelpunten.

1.

2.

Vraag 21. Hoe zijn die knelpunten volgens u te verhelpen?

1.

2.

Vraag 22. Over welke zaken in het indicatietraject bent u tevreden?

1.

2.

Vraag 23. Heeft u verder nog toelichtingen op uw ervaringen tijdens het indicatietraject?

Deel 3. De indicatiecriteria

De volgende vragen gaan verder in op de indicatiecriteria (zoals o.a. intelligentie, sociale redzaamheid en onderwijsbeperking)

Vraag 24. De volgende stellingen gaan over de inhoud van de indicatiecriteria. In hoeverre bent u het eens met:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
- Ik ben bezorgd dat door de nieuwe indicatiecriteria mijn kind van school moet	☐	☐	☐	☐	☐
- De indicatiecriteria zijn mij duidelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
- De gehanteerde criteria in het indicatiebesluit zijn helder en inzichtelijk.	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik herken de problematiek van mijn kind in de gehanteerde indicatiecriteria.	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik vind de IQ-test een geschikte indicator.	☐	☐	☐	☐	☐
- De indicatiecriteria sluiten niet aan bij de (on)mogelijkheden van mijn kind.	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 25. Zijn er knelpunten wat de indicatiecriteria betreft?

- Ja
 Nee >>>> **gaat u verder met vraag 28**

Vraag 26. Noemt u de twee belangrijkste knelpunten.

1.

2.

Vraag 27. Hoe zijn die knelpunten volgens u te verhelpen?

1.

2.

Vraag 28. Heeft u verder nog toelichtingen op uw ervaringen met betrekking tot de indicatiecriteria?

Deel 4. Het zoeken van een reguliere school, aanmelding en plaatsing

Deze vragen hoeft u alleen in te vullen als u bezig bent met het zoeken naar een reguliere school of wanneer uw kind al geplaatst is op een reguliere school.

Vraag 29. Wat zijn voor u de belangrijkste redenen om voor een reguliere school te kiezen (meerdere antwoorden mogelijk)

- Meer contacten met niet-gehandicapte leeftijds- en buurtgenootjes
- Stimulans cognitieve ontwikkeling
- Stimulans sociaal-emotionele ontwikkeling
- Vanzelfsprekende overgang van reguliere basisschool naar regulier voortgezet onderwijs
- Levensbeschouwelijke grondslag
- Maatschappelijke visie: mensen met verschillende mogelijkheden hebben een gelijkwaardige plek in de maatschappij
- Minder of geen reistijd
- Anders, namelijk

Vraag 30. Hoeveel scholen heeft u benaderd?

- 1
- 2
- 3
- 4 of meer

Vraag 31. Heeft uw kind door het rugzakje makkelijker toegang tot het regulier onderwijs?

- Ja
- Nee
- Is gelijk gebleven

Vraag 32. De volgende stellingen gaan over uw besluit om een reguliere school voor uw kind te zoeken. In hoeverre bent u het eens met:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
- Al voordat mijn kind 4 was wilde ik dat mijn kind naar een reguliere school zou gaan	☐	☐	☐	☐	☐
- Met een rugzakje is mijn kind welkom op school	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik voel mij door het REC gesteund in mijn keuze voor regulier onderwijs voor mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐
- Mijn ervaring is dat scholen goed op de hoogte zijn van alles wat het "rugzakje" betreft	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik vind een reguliere school per definitie niet geschikt voor mijn kind	☐	☐	☐	☐	☐
- Door de nieuwe wet is de situatie voor ons kind er niet beter op geworden	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik had genoeg informatie om te kunnen beoordelen of een school voor regulier onderwijs geschikt is voor ons kind	☐	☐	☐	☐	☐
- Ik vind het vanzelfsprekend dat mijn kind vanuit een reguliere basisschool overstapt naar een reguliere VO-school	☐	☐	☐	☐	☐
- De keuze voor regulier onderwijs voor ons kind hebben wij in alle vrijheid kunnen maken	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 33. De volgende stellingen gaan over het zoeken van een reguliere school. In hoeverre bent u het eens met:

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal	Mee oneens	Helemaal mee oneens
- Het kost veel tijd en moeite om een geschikte reguliere school te vinden	☐	☐	☐	☐	☐
- In de informatieboekjes van de scholen vind ik duidelijke informatie over hun beleid t.a.v. kinderen met een beperking.	☐	☐	☐	☐	☐
- Scholen zijn over het algemeen goed voorbereid op de plaatsing van een kind met een "rugzakje"	☐	☐	☐	☐	☐
- We hebben meer ondersteuning nodig bij het zoeken van een geschikte school	☐	☐	☐	☐	☐
- Als ouder moet je strijd leveren om je kind geplaatst te krijgen	☐	☐	☐	☐	☐
- Scholen zijn bij voorbaat afhoudend	☐	☐	☐	☐	☐
- Bij het zoeken naar een reguliere school hebben wij veel steun aan onze ouderorganisatie	☐	☐	☐	☐	☐
- Het REC heeft ons ondersteund bij het vinden van een geschikte school voor regulier onderwijs	☐	☐	☐	☐	☐

Vraag 34. Heeft u te maken gehad met afwijzingen van scholen?

- Ja
 Nee >>>> **gaat u verder met vraag 38**

Vraag 35. Welke redenen werden daarvoor gegeven? (meerdere antwoorden mogelijk)

- Onduidelijk, de argumentatie van de school is niet helder
 School kan het gebouw niet aanpassen
 School vindt dat het schoolklimaat ongeschikt is voor "kwetsbare" leerlingen
 School heeft al te veel leerlingen die extra aandacht nodig hebben
 School heeft onvoldoende personeel
 De meerderheid van het schoolteam staat er niet achter
 Men vindt het speciaal onderwijs een betere mogelijkheid voor onderwijs aan ons kind
 Er is op school onvoldoende expertise en ervaring aanwezig
 Anders, namelijk

Vraag 36. Hieronder kunt u uw ervaringen met eventuele afwijzingen toelichten

Vraag 37. Heeft u bij plaatsingsproblemen (bemiddelings)advies ingewonnen bij de onderwijsconsulenten van het ACTB?

- Nee
- Ja

Toelichting

Vraag 38. Heeft uw kind aanvullende zorg (AWBZ) nodig om deelname aan het regulier onderwijs mogelijk te maken?

- Nee
- Ja, wij maken gebruik van een PGB
- Ja, wij maken gebruik van de diensten van een gespecialiseerd kinderdagcentrum
- Anders, namelijk

Vraag 39. Heeft u momenteel moeilijkheden met het inzetten van zorg (AWBZ, bijvoorbeeld PGB) in het onderwijs, of verwacht u dat in de nabije toekomst?

- Nee
- Ja

Toelichting

Vraag 40. De volgende uitspraken gaan over de reguliere school waar uw kind geplaatst is. U hoeft deze vraag alleen in te vullen als uw kind een reguliere school bezoekt. Geeft u aan of de uitspraak overeenkomt met de actuele situatie. Het kan ook zijn dat de uitspraak niet van toepassing is.

	Ja	Nee	N.v.t
- De school waar mijn kind heen gaat is mijn eerste keus	☐	☐	☐
- De school wil alleen een tijdelijke plaatsing	☐	☐	☐
- De school wil dat we een contract tekenen waarin voorwaarden gesteld zijn	☐	☐	☐
- Het team staat welwillend tegenover onderwijs aan kinderen met beperkingen	☐	☐	☐
- Onze communicatie met de begeleider vanuit het REC verloopt naar wens	☐	☐	☐
- Ons kind wordt goed geaccepteerd door de klasgenootjes	☐	☐	☐
- Zonder additionele zorg kan ons kind niet aan het regulier onderwijs deelnemen	☐	☐	☐
- Plaatsing in het Voortgezet Onderwijs is echt een probleem	☐	☐	☐
- Onze communicatie met de leerkracht/mentor is voor verbetering vatbaar	☐	☐	☐
- Er is onvoldoende oog voor de belangen van ons kind	☐	☐	☐
- Het opstellen van het handelingsplan is naar wens verlopen	☐	☐	☐
- Onze ervaringen met ons kind worden serieus meegewogen in het handelingsplan	☐	☐	☐
- De begeleiding vanuit het REC is een grote steun voor de school	☐	☐	☐
- Het handelingsplan geeft duidelijk weer welke afspraken er zijn gemaakt over de zorg die ons kind krijgt	☐	☐	☐
- Ik heb er alle vertrouwen in dat deze school een goede keus is voor mijn kind	☐	☐	☐
- De school maakt gebruik van ervaringen die zijzelf of andere scholen hebben opgedaan met integratie van kinderen met een beperking in het reguliere onderwijs	☐	☐	☐

Vraag 41. Heeft u knelpunten ervaren tijdens het zoeken van een geschikte school, de uiteindelijke plaatsing en het opstellen van het handelingsplan?

- Ja
 Nee >>>> **gaat u verder met vraag 45**

Vraag 42. Noemt u de twee belangrijkste knelpunten.

1.

2.

Vraag 43. Hoe zouden die knelpunten volgens u verholpen kunnen worden?

1.

2.

Vraag 44. Over welke zaken bent u tevreden met betrekking tot de uiteindelijke keuze?

1.

2.

Vraag 45. Heeft u verder nog toelichtingen op uw ervaringen met het vinden van een geschikte school en het opstellen van het handelingsplan?

Einde vragenlijst.

Hartelijk dank voor uw medewerking.

VIM en FvO willen graag met een aantal persoonlijke verhalen naar buiten treden. In de bladen van de VIM of ouderverenigingen of mogelijk in een aparte brochure. Ook worden VIM en FvO op gezette tijden benaderd door de pers, die graag met individuele ouders in gesprek wil komen. Indien u bereid bent om met uw verhaal naar buiten te treden verzoeken wij u hieronder uw naam, telefoonnummer en e-mail adres in te vullen.

Naam:

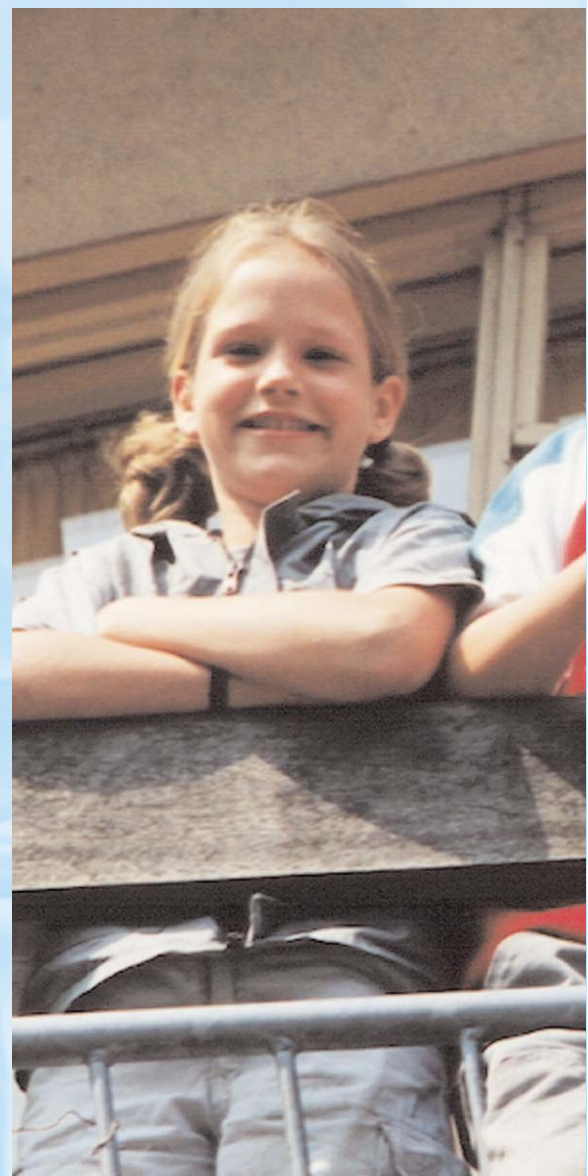
Telefoonnummer (overdag bereikbaar):

Telefoonnummer ('s avonds bereikbaar):

E-mail:

*Federatie van Ouderverenigingen
Postbus 85276
3508 AG Utrecht
T 030 2363767
utrecht@fvo.nl
www.fvo.nl*

*Vereniging voor de geïntegreerde opvoeding
van kinderen met het syndroom van Down
Rembrandtstraat 85
6521 MD Nijmegen
vimmail@vim-online.nl
www.vim-online.nl*

Federatie van Ouderverenigingen

Vereniging voor een geïntegreerde opvoeding
van kinderen met het syndroom van Down

Ouders over de rugzak

Aanbevelingen voor beleid

VIM en FvO hebben met belangstelling kennis genomen van de uitkomsten van het onderzoek 'Ouders over de rugzak'. Naar aanleiding van de door Oberon geformuleerde conclusies en aandachtspunten zijn door VIM en FvO aanbevelingen voor beleid geformuleerd.

Onderstaand treft u deze aan.

1. Wettelijke verankering recht op onderwijs

Een belangrijke doelstelling van de Wet LGF is het vergroten van de keuzevrijheid van ouders. De veronderstelling is dat ouders met een rugzak gemakkelijker toegang krijgen tot het reguliere onderwijs. Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt echter dat de toegankelijkheid van het reguliere onderwijs nog sterk voor verbetering vatbaar is. 60% van de ouders is van mening dat je als ouders strijd moet leveren om je kind in het reguliere onderwijs geplaatst te krijgen. Deze problematiek doet zich versterkt voor waar ouders plaatsing in het voortgezet onderwijs willen. Het grootste deel van de ouders vindt dat er niets veranderd is in de toegankelijkheid van het reguliere onderwijs na invoering van de rugzak. Een acceptatieplicht voor scholen wordt door ouders als oplossingsrichting genoemd. VIM en FvO zijn van mening dat de Regeling LGF te vrijblijvend is, waardoor van echte keuzevrijheid geen sprake is. Voor daadwerkelijk keuzevrijheid is wettelijke verankering van het recht op regulier onderwijs noodzakelijk.

- *VIM en FvO zijn van mening dat de Wet Gelijke Behandeling Gehandicapten/ Chronisch Zieken (WGBG/CZ) op korte termijn dient te worden uitgebreid naar het funderend onderwijs.*

2. Indicatiecriteria nader beschouwen

Een belangrijk aspect van het LGF-beleid is onafhankelijke indicatiestelling aan de hand van landelijk geldende indicatiecriteria. Dit draagt bij aan de gelijke behandeling van kinderen met een beperking, onafhankelijk van waar ze worden aangemeld. Na veel discussie is uiteindelijk gekozen voor zogenaamde 'slagboomdiagnostiek'. Dit vraagt om een standaardpakket aan testen, waarbij voor cluster 3 een IQ test doorslaggevend is.

Hoewel de objectiviteit van de indicatie een groot goed is, is het van belang de relevantie van de tests en in het bijzonder de herhaalde metingen van de IQ

Verankering

Indicatiecriteria

test nader in ogenschouw te nemen. Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt dat veel ouders (44%) de problematiek van hun kind niet herkennen in de indicatiecriteria. Daarnaast lopen veel ouders aan tegen de belangrijke plaats die de (in de ogen van veel ouders onbetrouwbare) IQ test inneemt.

Geconcludeerd mag worden dat, sinds de invoering van de wet LGF, de situatie voor met name ouders van kinderen met het syndroom van Down verslechterd is. Waar kinderen met het Downsyndroom eerder automatisch toegang tot (speciaal) onderwijs en extra financiering kregen, moet tegenwoordig worden voldaan aan formele criteria, wat ten opzichte van de eerdere situatie een extra belasting betekent.

Daar waar in het onderzoek naar oplossingsrichtingen wordt gevraagd, pleiten ouders voor maatwerk in testen. Daarnaast noemt een aantal ouders dat de testen aangevuld zouden moeten worden met bijvoorbeeld observaties en (eigen) ervaringen van ouders met het kind.

Geconcludeerd kan worden dat als gevolg van de keuze voor de 'slagboomdiagnostiek' vooral de onmogelijkheden van het kind centraal staan. Nog onvoldoende is ervaring opgedaan met vormen van indicatiestelling waarbij de onderwijsbeperking en de behoefte aan onderwijsondersteuning van het kind centraal staan.

- *VIM en FvO hechten aan voortzetting van de onafhankelijkheid van de indicatiestelling.*
- *VIM en FvO zijn van mening dat kinderen met het syndroom van Down zonder indicatie toegang moeten krijgen tot het (speciaal) onderwijs.*
- *VIM en FvO zijn van mening dat het aanbeveling verdient om nader onderzoek te doen naar vormen van indicatiestelling waarbij de onderwijsbeperking en de behoefte aan onderwijsondersteuning van het kind met een beperking centraal staat.*
- *VIM en FvO vinden dat de positie van ouders in het indicatietraject moet worden versterkt. Ouders kennen hun kind als geen ander. Van deze ervaringsdeskundigheid wordt momenteel onvoldoende gebruik gemaakt.*

3. Maatwerk en eenheid in financiering

Inhoudelijk bestaat het rugzakje uit drie componenten: extra formatie, ambulante begeleiding vanuit het REC en een bedrag voor het aanpassen van lesmateriaal. De (financiële) zwaarte van het rugzakje wordt bepaald door het type speciaal onderwijs waarvoor een indicatie is afgegeven.

Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt dat 60 % van de kinderen met een beperking aanvullende zorg uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) nodig heeft om aan onderwijs deel te nemen. Voor het verkrijgen van AWBZ-zorg moeten ouders een tweede (omvangrijk en ingewikkeld) indicatietraject doorlopen. Recentelijk is daarbij het gebruik van AWBZ-middelen in het

Financiering

onderwijs beperkt. Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt verder dat 48% van de ouders aangeeft dat men moeilijkheden heeft of verwacht bij het inzetten van AWBZ-middelen in het onderwijs. Daar waar naar oplossingsrichtingen wordt gevraagd, wordt door ouders gewezen op financieel maatwerk en financiële autonomie van ouders.

- *VIM en FvO zijn van mening dat de onderwijsbeperking en de behoefte aan onderwijsondersteuning van het (individuele) kind met een beperking maatgevend moet zijn voor de financiële middelen in de rugzak.*
- *VIM en FvO vinden dat onderwijsdeelname van kinderen met een beperking mogelijk moet zijn binnen één financieringsstroom. Het is nodeloos ingewikkeld dat ouders zowel via een traject binnen onderwijs als via een AWBZ traject de benodigde middelen bij elkaar moeten sprokkelen.*
- *Ouders moeten het geld uit de rugzak zelf in handen krijgen en dienen hierover bestedingsvrijheid te krijgen, vergelijkbaar met een persoonsgebonden budget (PGB). Financiële autonomie maakt hen ten opzichte van de school een volwaardige gesprekspartner. Daarnaast betekent dit een einde aan de verplichte winkelnering bij het REC, daar waar ouders elders een beter alternatief voor handen hebben.*

4. Versterking positie van ouders

Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt dat de positie van ouders op tal van punten kan worden vergroot. Bijvoorbeeld door tijdens het traject van indicatiestelling meer van hun ervaringsdeskundigheid gebruik te maken of door hen het geld van de rugzak zelf in handen te geven (vergelijk de mogelijkheden van het PGB). Ook zou een groot deel van de ouders gebaat zijn bij een deskundige belangenbehartiger die hen ondersteunt bij de gesprekken en onderhandelingen met reguliere scholen. Het REC heeft hierin een wettelijke taak, maar maakt deze nog lang niet in alle gevallen waar. Zeven op de tien ouders geven aan dat het REC hen niet ondersteunde bij het vinden van een geschikte school voor regulier onderwijs.

Positieversterking hangt nauw samen met kunnen beschikken over de juiste informatie. De informatie die verspreid is met betrekking tot de LGF en de rugzak (Project 'Sterker staan met een rugzak') is goed bij ondervraagde ouders terecht gekomen: ze zijn goed op de hoogte van het bestaan van de regeling en willen er gebruik van maken. Opvallend is dat de meeste ouders aangeven zich goed toegerust te voelen om een overwogen schoolkeuze te maken voor hun kind.

Het is van belang dat dergelijke informatie ook in de toekomst beschikbaar is voor ouders. Niet alleen met het oog op inhoudelijke actualisatie, maar ook omdat er ieder jaar weer opnieuw kinderen met een beperking 4 jaar worden, die in zullen stromen in regulier onderwijs.

Positie ouders

- *VIM en FvO vinden dat de positie van ouders versterkt moet worden. Hiervoor dient onder de noemer 'voor en door ouders' een adequaat instrumentarium (cursussen, ondersteuningsnetwerken, enz.) beschikbaar te komen.*
- *VIM en FvO zijn van mening dat ook in de toekomst laagdrempelige en toegankelijke informatie voor ouders beschikbaar dient te blijven.*

5. Kwaliteitsverbetering ouderbegeleiding en informatievoorziening REC's

Uit het onderzoek 'Ouders over de rugzak' blijkt dat ouders zeer verschillende ervaringen rapporteren over de ondersteuning die zij van het REC ontvangen. Naast tevreden ouders is er ook een grote groep ouders die ontevreden is met de begeleiding en ondersteuning van het REC tijdens het indicatietraject en het maken van een schoolkeuze. Ook blijkt het voortraject vaak veel te lang te duren. Mogelijk zijn er grote verschillen tussen de REC's in de begeleiding en informatievoorziening van ouders.

Deze veronderstelling wordt bevestigd door de eerste uitkomsten van het toezicht op de REC's door de onderwijsinspectie. In het onderwijsverslag 2002/2003 (Inspectie voor het onderwijs, 2004) wordt gemeld dat tweevijfde van de REC's de begeleiding van ouders op een verantwoorde manier verzorgt. Bij drievijfde van de REC's was dat, op dat moment, nog onvoldoende. Hieruit kan worden afgeleid dat ook volgens inspectiegegevens de REC's aanzienlijk verschillen in de wijze waarop ze de begeleiding van ouders vormgeven.

Ouders hebben daarnaast grote behoefte aan transparante communicatie, ondersteuning en informatie. Het is daarom van belang dat REC's zich (blijven) inzetten voor een kwalitatief goede begeleiding van ouders. Aandachtspunten daarbij zijn een betere begeleiding tijdens het voortraject bij het samenstellen van het dossier, de terugkoppeling van informatie tijdens het indicatietraject en de ondersteuning bij het vinden van een reguliere school. REC's kunnen daarbij gebruik maken van elkaars expertise en ervaringen.

- *Naar de mening van VIM en FvO is de ouderondersteuning vanuit veel REC's voor verbetering vatbaar. Het verdient aanbeveling dat REC's aan dit punt prioriteit toekennen daar waar zij momenteel druk doende zijn hun kwaliteitsbeleid vorm te geven. Ervaringen van ouders dienen uitgangspunt te zijn voor te starten verbetertrajecten.*
- *VIM en FvO zijn van mening dat ouders ook de mogelijkheid moeten krijgen om de ouderondersteuning die momenteel door het REC wordt aangeboden, elders in te kopen. Het budget voor deze individuele ondersteuning dient dan ook aan ouders gekoppeld te worden.*
- *Meer specifiek is er bij ouders grote behoefte aan duidelijkheid over het proces van indicatiestelling vanuit het REC. Een mogelijkheid hiertoe is een stappenplan op maat, dat bijdraagt aan de transparantie van het te doorlopen indicatietraject. Een dergelijk stappenplan kan door de REC's worden ontwikkeld.*

Kwaliteitsverbetering

6. Informatievoorziening regulier onderwijs

Ondanks de investeringen die gedaan zijn om reguliere scholen voor te bereiden op de rugzakregeling, blijken scholen volgens ouders onvoldoende geïnformeerd en voorbereid. Waarschijnlijk heeft de voorbereiding van het regulier onderwijs zich tot nu toe vooral afgespeeld op bestuurlijk en directieniveau (o.a. aanpassen schoolplan), maar is er binnen de scholen nog onvoldoende kennis en informatie bij de teams. Vooroordelen, onvoldoende kennis en onvoldoende informatie op schoolniveau kan de integratie van kinderen met een beperking in de weg staan omdat (te) snel problemen en moeilijkheden verwacht worden.

Het is belangrijk dat scholen gebruik gaan maken van de kennis en ervaringen van scholen die reeds ervaring hebben met de opvang van kinderen met een beperking. Wat zijn de mogelijkheden, wat zijn de aandachtspunten? Hoeveel extra tijd kost het, wat voor ondersteuning kun je krijgen, enz.? Hierin zal de komende tijd moeten worden geïnvesteerd.

- *VIM en FvO zijn van mening dat scholen meer moeten investeren in het overdraagbaar maken van expertise en ervaringen met betrekking tot onderwijsintegratie. Daar waar nodig dienen zij hiertoe te worden gefaciliteerd.*
- *Kinderen met een verstandelijke beperking hebben nog maar zeer sporadisch toegang tot het voortgezet onderwijs. VIM en FvO vinden dat reguliere middelbare scholen op dit punt een extra investering moeten doen en versneld expertise op moeten bouwen.*

Federatie van Ouderverenigingen (FvO)

Postbus 85276
3508 AG Utrecht
T 030 2363767
utrecht@fvo.nl
www.fvo.nl

Vereniging voor de geïntegreerde opvoeding van
kinderen met het syndroom van Down (VIM)

Rembrandtstraat 85
6521 MD Nijmegen
vimmail@vim-online.nl
www.vim-online.nl

Projectleiding:

Hillie Beumer (FvO)
Maria Hijman (VIM)